

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Oskar Hochman

Přechod pozůstalosti na dědice

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 14. 11. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 121.455 znaků včetně mezer.

V Praze dne 14.11.2021

Oskar Hochman

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé diplomové práce doc. JUDr. PhDr. Davidu Elischerovi, Ph.D., za odborné vedení a rady, které mi poskytl při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	6
1. Nabytí dědictví	7
1.1. Princip univerzální sukcese.....	7
1.2. Předpoklady nabytí dědictví.....	7
1.3. Spory o dědické právo.....	9
1.3.1. Spory v otázce právní.....	10
1.3.2. Spory v otázce skutkové.....	10
2. Výhrada soupisu pozůstalosti	13
2.1. Účel a rozsah soupisu pozůstalosti	13
2.2. Nařízení soupisu, jeho provedení a hrazení nákladů soupisu	14
2.2.1. Nařízení soupisu a jeho provedení	14
2.2.2. Hrazení nákladů soupisu.....	15
2.3. Nahrazení soupisu a důsledky neúplného soupisu	16
2.3.1. Nahrazení soupisu.....	16
2.3.2. Důsledky neúplného soupisu.....	17
3. Správa pozůstalosti	18
3.1. Účel a rozsah správy pozůstalosti	18
3.1.1. Účel správy pozůstalosti.....	18
3.1.2. Rozsah správy pozůstalosti.....	18
3.2. Způsoby povolání a zániku funkce správce pozůstalosti a vykonavatele závěti	19
3.2.1. Způsoby povolání správce pozůstalosti a vykonavatele závěti	19
3.2.2. Způsoby zániku funkce správce pozůstalosti a vykonavatele závěti	20
3.3. Osoby vykonávající správu pozůstalosti a odměna za správu.....	20
3.4. Práva a povinnosti správce pozůstalosti.....	21
4. Závěra pozůstalosti	23
4.1. Účel závěry pozůstalosti	23
4.2. Předpoklady nařízení závěry pozůstalosti a předmět závěry pozůstalosti	24
4.2.1. Předpoklady nařízení závěry pozůstalosti.....	24
4.2.2. Předmět závěry pozůstalosti.....	24
5. Potvrzení dědictví a rozdělení pozůstalosti.....	27
5.1. Předpoklady potvrzení nabytí dědictví.....	27

5.1.1. Předpoklady potvrzení nabytí dědictví a odkaz.....	28
5.2. Potvrzení nabytí dědictví jedinému dědici a více dědicům.....	29
5.3. Dohoda o výši dědických podílů.....	30
5.4. Rozdělení pozůstalosti.....	31
5.4.1. Rozdělení pozůstalosti podle nařízení zůstavitele.....	33
5.4.2. Rozdělení pozůstalosti podle určení třetí osoby.....	34
5.4.3. Rozdělení pozůstalosti schválením dohody dědiců.....	35
5.4.4. Rozdělení pozůstalosti na žádost všech dědiců.....	36
6. Dluhy postihující dědice.....	38
6.1. Přechod dluhů na dědice.....	38
6.2. Práva věřitelů před potvrzením dědictví.....	39
6.3. Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele.....	40
6.3.1. Právní účinky neuplatnění výhrady soupisu.....	41
6.3.2. Právní účinky výhrady soupisu.....	41
6.4. Dluhy a SJM.....	43
6.5. Dluhy a exekuce.....	44
6.6. Dluhy a insolvence.....	44
6.6.1. Dluhy postihující zůstavitele v úpadku.....	44
6.6.2. Dluhy postihující dědice v úpadku.....	45
6.7. Odloučení pozůstalosti.....	47
6.8. Vyhledání dluhů zůstavitele.....	49
Závěr.....	51
Seznam použitých zkratk.....	52
Seznam použitých zdrojů.....	53
Abstrakt.....	57
Abstract.....	58

Úvod

V diplomové práci se věnuji tématu přechodu pozůstalosti na dědice. Zákonodárce hmotněprávní úpravu zařadil do posledního dílu v hlavě třetí občanského zákoníku (zákona č. 89/2012 Sb.) upravující dědické právo. Je zřejmé, že každý z těchto institutů by sám o sobě mohl svou šíří a rozsahem vydat na samostatnou práci. Z důvodu rozsáhlosti tématu se bez definování základních pojmů dědického práva zabývám již od počátku pouze instituty, které upravují přechod pozůstalosti na dědice. Pokusím se je postupně analyzovat, jelikož jsem přesvědčen, že zákonodárce tyto instituty nezahrnul do společného dílu o. z. pouze náhodou. Jednotlivé instituty jsou mezi sebou složitě propojeny tak, že hloubková analýza samotných institutů do jisté míry zkresluje pohled na přechod pozůstalosti na dědice jako celek. Právě proto podávám jejich analýzu, která nejde pouze do hloubky samotných institutů, ale spíše zahrnuje všechny instituty nacházející se v dílu přechod pozůstalosti na dědice do jednoho kompaktního celku. Takový způsob podání dává možnost lepšího pochopení této části dědického práva v kontextu, a to i osobám, které se s dědickým právem zatím setkali pouze okrajově. Ve výše zmíněném také spatřuji přínos a cíl mé práce.

Hmotněprávní úprava přechodu pozůstalosti na dědice je značně provázaná s procesněprávní úpravou, tam kde je to nezbytné se věnuji tedy i procesněprávní úpravě. Těžiště výkladu však zůstává zakotveno v hmotném právu.

Páteří diplomové práce je účinná právní úprava, tedy zdroje, ze kterých čerpám, jsou vyjma právních předpisů zejména komentářová literatura, judikatura soudů a odborné články.

Diplomová práce je rozdělena do šesti částí. V první části se věnuji nabývání dědictví a s tím souvisejícím sporům. Druhá část pojednává o výhradě soupisu pozůstalosti, výhradě soupisu se věnuji také v poslední (šesté) části týkající se dluhů postihující dědice, jelikož je pro toto téma výhrada soupisu pozůstalosti stěžejní. Ve třetí části se zabývám správou pozůstalosti, jejím rozsahem, osobami spravujícími pozůstalost, možnostmi nahrazení a dalším. Čtvrtá část projednává problematiku o závěře pozůstalosti, která se znovu projevuje v části zabývající se dluhy postihující dědice, konkrétně v kapitole odloučení pozůstalosti. Pátá část věnující se tématu potvrzení a rozdělení pozůstalosti pak navazuje na kapitole předpoklady nabytí dědictví v první části o nabývání dědictví. Dále je rozdělení pozůstalosti ve vztahu k pasivům pozůstalosti více rozpracováno v kapitole o odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele v šesté části diplomové práce. Tato na pohled zdánlivě složitá provázání jednotlivých částí a kapitol jsou odrazem snahy autora o přehlednější výklad a pochopení problematiky přechodu pozůstalosti na dědice.

1. Nabytí dědictví

1.1. Princip univerzální sukcese

Již dávno minuly doby, kdy by se smrtí člověka potkal společný osud i jeho majetek. Právní úprava dědického práva v České republice je založena na zásadě všeobecné dědické posloupnosti (univerzální sukcese). Dědic vstupuje do právního postavení zůstavitele, je jeho právním nástupcem, tedy dochází k přechodu všech aktiv a pasiv zůstavitele na dědice. Výjimku tvoří osobnostní práva a některá práva, která přecházejí na osoby blízké (např. dle § 2280 v rámci zachování kontinuity bydlení přecházejí práva a povinnosti z nájmu bytu na nájemcova potomka, jakožto člena domácnosti). Lze tedy obecně konstatovat, že pokud práva a povinnosti nezanikají smrtí zůstavitele nebo již smrtí zůstavitele nepřecházejí mimo řízení o pozůstalosti, budou právě předmětem projednávané pozůstalosti a budou na dědice přecházet univerzální sukcesí.¹

Nelze se však omezit pouze na konstatování, že smrtí zůstavitele přechází pozůstalost na dědice, pro přechod pozůstalosti je nutný zásah státu, respektive soudem pravomocně potvrzené nabytí dědictví, a to i v případě nově najevo vyšlého majetku až po ukončení dědického řízení. Tedy dědické právo vzhledem k § 1479 o. z. vzniká smrtí zůstavitele, okamžikem nabytí práv a povinností z pozůstalosti je však až rozhodnutí o dědictví s tím, že účinnost je zpětná již „*ke dni vzniku dědického práva*“ (§ 185 z. ř. s.).²

Samotné výroky v usnesení o dědictví nabývají různé závaznosti. Nejvyšší soud ve své judikatuře uvádí, že výroky soudu ohledně dědického práva stanovující, kdo je dědicem zůstavitele jsou závazné pro každého (erga omnes). Jiné výroky usnesení soudu v řízení o pozůstalosti jsou závazné pouze pro účastníky daného dědického řízení a jejich právní nástupce (inter partes). Ve stejném rozsahu jako pro účastníky řízení jsou dle § 159a o. s. ř. výroky závazné pro orgány.³

1.2. Předpoklady nabytí dědictví

¹ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. Dědické právo v praxi. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3. s. 131.

² DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. Občanský zákoník IV. Dědické právo (§1475-1720): komentář. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-570-1. s. 465–466.

³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2953/2004. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/72970FCCF00F0C13C1257A4E006AAE3A?openDocument&Highlight=0, a Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2016, sp. zn. 21 Cdo 692/2016. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/CB41A3C3DC12859EC1258081001FD4BA?openDocument&Highlight=0,

K tomu, aby dědic mohl z pozůstalosti něčeho nabýt, musí být kumulativně splněna řada předpokladů. Základními předpoklady je: smrt zůstavitele⁴ a obvyklá cena pozůstalosti – musí být vyšší než nepatrné hodnoty.⁵ Předpokladem nabytí dědictví zmíněným v o. z. dále je, aby dědické právo bylo „*prokázáno*“. K tomu dojde za naplnění těchto třech podmínek: dědic nesmí být dědicky nezpůsobilý,⁶ dědického práva se nezřekl⁷ a dědicovi musí svědčit jeden ze tří dědických titulů (důvodů dědění).⁸

Dědickými tituly jsou dědická smlouva, závěť a zákon. Dědické smlouvě svědčí její nejsilnější postavení právě proto, že jde o smlouvu, která by jako taková musela být oproti závěti změněna oběma stranami. Naopak závěť je jednostranné právní jednání, které zůstavitel může dle libosti odvolat. Pokud nebude sepsána dědická smlouva ani závěť, bude dědic dědit na základě dědického titulu zákona. V jednom dědickém řízení může být uplatněno více různých dědických titulů, které působí zároveň. Lze si tedy představit situaci, kdy se bude dědit např. z titulů dvou pořízených závětí, jedné dědické smlouvy a zbylá část ze zákona.⁹

Samotné prokázání dědického práva popsané výše nelze brát za dostačující pro vydání usnesení pozůstalostního soudu potvrzující dědici nabytí dědictví. Těmto dalším nutným podmínkám se věnuji blíže v části páté – Potvrzení dědictví.

„Neuplatnil-li dědic dědické právo před soudem ve lhůtě, kterou soud stanoví, nezaniká dědici dědické právo, avšak při projednání pozůstalosti se k němu nepřihlíží.“ Čistě jazykovým výkladem věty první § 1671 odst. 1 o. z. dojdeme k závěru, že dědic, který neuplatní své právo před soudem ztratí postavení účastníka v řízení o pozůstalosti. Z důvodové zprávy k tomuto ustanovení se ale dočteme, že právní úprava sledujíc co nejmenší „*míru obtěžování dědiců*“ se záměrně nenavrací k institutu dědických přihlášek, a to zejména z důvodu praktičnosti. Předpokládá totiž, že většina osob dědictví přijímá, nežli odmítá, tedy nevyjádření se ohledně usnesení o možnosti odmítnutí dědictví nemá za následek odmítnutí dědictví. Druhá část věty platí pro dědice neznámého a dědice neznámého pobytu. Takovým dědicům se jmenuje opatrovník, který však nemá oprávnění dědictví za dědice odmítnout ani přijmout. Role opatrovníka je spatřována zejména ve vyhledávání dědice. Soud v souladu s § 166 z. ř. s. vyrozumí dědice neznámého a dědice neznámého pobytu vyhláškou. Poté co se ve lhůtě ne kratší 6 měsíců neohlásí soudu, soud nadále nevede neznámého dědice a dědice neznámého pobytu

⁴ Viz § 26 odst. 1 o. z. ve spojení s § 24a a § 24 odst. 4 MatrZ.

⁵ Viz § 153 a 154 z. ř. s.

⁶ Viz § 1481-1483 o. z.

⁷ Viz § 1484 o. z.

⁸ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 467-468.

⁹ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr. Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-345-2. s. 34-45.

jako účastníky řízení, nicméně účastenství se jim obnoví, učiní-li později za řízení jakékoliv jednání vůči soudu.¹⁰

Tato koncepce do jisté míry uplatňuje (v případech, kdy v úvahu přicházející dědic nechce být dědicem) zásadu „*vigilantibus iura scripta sunt*“. Znamená to tedy, že pokud po poučení o dědickém právu dědic neprojeví žádnou aktivitu, stane se i přesto, že nechtěl (ale nic k tomu neučinil) dědicem. Uplatnění tohoto principu je vhodné, zejména v případech, kdy v úvahu přicházející dědici nereagují a po poučení o dědickém právu si marně nechají uplynout lhůtu k vyjádření se ohledně odmítnutí dědictví. V opačném případě by neaktivní dědici takto mohli činit v pozůstalostním řízení obstrukce a tím řízení neúměrně prodlužovat. Situace by se dala vyřešit i tím, že pokud se v úvahu přicházející dědici do této lhůty neprojeví, bude to bráno jako odmítnutí dědictví. Což je ale nešťastná varianta vzhledem k faktu, že drtivá většina dědiců dědictví chce přijmout, a ti co dědici být nechtějí se o záležitost aktivně zajímají a spolupracují s pozůstalostním soudem, u kterého dědictví odmítnou.

1.3. Spory o dědické právo

Řízení o pozůstalosti patří mezi nesporná řízení, rozhodně však ne z důvodu, že by se v něm spory nevyskytovaly, ale z důvodu, že se spory mezi účastníky v rámci dědického řízení neřeší. V pozůstalostním řízení nelze řešit spory o rozsah pozůstalosti ani o zjištění množiny dědiců, byť jsou to otázky inherentně spjaté s pozůstalostním řízením.¹¹ Mezilidské spory v průběhu dědického řízení jsou s ohledem na charakter řízení častým průvodním jevem, který je povaze člověka vlastní a zajisté je žádnou úvahou *de lege ferenda* nebude snadné předejít.

Spor o dědické právo nastává v případech, kdy dědická práva dědiců „*nemohou vedle sebe současně obstát*“ nebo „*uplatňuje-li právo na dědictví více osob a odporují-li si*“. tedy dědické tituly těchto dědiců z nějakého důvodu nemohou být uplatněny simultánně. Do těchto případů se nepočítá skutečnost, kdy se rozhoduje o započtení na dědický podíl a jeho výši. Dále nelze brát v úvahu záležitosti podle § 1693 odst. 3 o. z., tedy spory o vypořádání a jeho výši. Rovněž spory o velikost jednotlivých podílů dědiců dle § 1500 odst. 2 a násl. nemohou být brány jako spory o dědické právo. Ve výše jmenovaných záležitostech se totiž neřeší otázka, jestli mají dané osoby dědické právo na pozůstalost, což je esenciální otázka sporů o dědické právo. V průběhu řízení vznikne spor o dědické právo z tvrzení osob a předložených listin, z jejich obsahu pak vyplývá půjde-li o spor právní nebo skutkový. Hmotněprávní úprava v o. z.

¹⁰ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník: komentář. Svazek IV. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-412-8. s. 432-434.

¹¹ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 239.

nepamatuje na rozdělení mezi sporem právním a skutkovým, když oba spory popisuje pouze jako spor skutkový. Tuto neúplnost se snaží řešit úprava uvedená v §169 a 170 z. ř. s., která rozlišuje spory o dědické právo na případ, kdy mezi dědici nejsou sporné skutečnosti a jde o otázku právní a na případ, kdy je třeba řešit sporné skutkové skutečnosti.¹²

1.3.1. Spory v otázce právní

Ke sporu v otázce právní dochází v případě, kdy není sporu o skutkových okolnostech mezi dědici a není dána potřeba provádět dokazování. Podstatou těchto sporů je rozdílné právní posouzení ustanovení dědického práva dědici, což může být dáno třemi typickými případy. Prvním případem je, že se dědic z jednoho dědického titulu domáhá nároku na dědictví oproti dědicovi, kterému svědčí jiný dědický titul vyšší síly. Např. půjde tedy o v úvahu přicházejícího dědice ze zákonné dědické posloupnosti, který se domáhá dědictví oproti dědici, který dědí celý zůstavitelův majetek ze závěti. Druhým případem je spor mezi dědici různých zákonných tříd o to, kdo bude dědit (např. uplatní-li se ta či ona zákonná třída). Třetím případem je pak spor o dědění z rozdílných pořízení pro případ smrti, kdy například jedna závěť pořízená o celém majetku zůstavitele byla pořízena později nežli druhá, o čemž není sporu (formálně obě správné), avšak oba závětní dědici si činí nárok na pozůstalost. Spor může vzniknout i o rozsah pozůstalosti, kdy soud na základě právního posouzení např. rozhodne, že dluh nebude zahrnut do pasiv pozůstalosti, jelikož byl již za života zůstavitele promlčen. O sporech v právních otázkách rozhoduje soud projednávající pozůstalost, v prvním stupni notář jako soudní komisař, soud po posouzení komu svědčí dědické právo v souladu s § 169 odst. 1 z. ř. s. vydá usnesení o ukončení účasti účastníka v řízení. Usnesení s přípustností podání opravného prostředku se doručuje účastníkům řízení uvedeným v § 110 a násl. z. ř. s.¹³

1.3.2. Spory v otázce skutkové

Ke sporu v otázce skutkové dochází v případě, kdy je sporu o skutkových okolnostech mezi dědici a je dána potřeba provádění dokazování. Podstatou těchto sporů je, že pozůstalostní soud nemá pravomoc řešit tyto sporné skutečnosti, ledaže by byly vyřešeny dohodou stran. Dle § 1672 o. z. soud po uvážení odkáže stranu, jejíž právní důvod je ve sporu slabší k podání žaloby. Na podání žaloby má lhůtu nejméně 2 měsíce, pokud ji nepodá nastává stejný účinek jako když ve sporu o právní otázce soud usnesením ukončí účast účastníka v řízení.

¹² ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 436-437.

¹³ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 242 a 248.

V souvislosti s § 1673 o. z. se pojí dvě zásadní otázky, a to co všechno se může skrývat pod pojmem „slabší důvod.“ V souvislosti s pořízením pro případ smrti se poté nabízí otázka pojmu pravosti. Popření co do pravosti znamená, že původ listiny pořízení pro případ smrti je popírán, jinými slovy, že nepochází od zůstavitele. Ačkoliv pozůstalostní soud nerozhoduje skutkové spory ohledně dědického práva, musí si přesto stanovit jak silné se mu navzájem zdají dědické tituly jednotlivých účastníků. K tomu mu pomáhá ustanovení § 1673 o. z., které stanoví, že dědic ze závěti nebo ze zákona bude na podání žaloby odkázán proti dědici z dědické smlouvy a dědic ze zákona bude odkázán proti dědici ze závěti. Bude tomu však pouze v případech, kdy neodkazovaní dědici nemají svůj dědický titul popřený co do pravosti. Pro pozůstalostní soud bude tedy pro odkázání některého z dědiců na žalobu stěžejní zjistit, je-li dědické právo popíráno či nikoli.¹⁴

V případě, že je dědické právo popíráno – pořízení pro případ smrti bylo popřeno co do pravosti – musí pozůstalostní soud s ohledem na individuální okolnosti daného případu užít jiných kritérií pro rozřazení na silnější a slabší důvody než § 1673 o. z. K tomuto výběru osoby se slabším dědickým právem k podání žaloby se nedávno vyjádřil Nejvyšší soud, když určil: „...je třeba zpravidla pokládat za slabší dědické právo toho z účastníků, který tvrdí skutečnosti, na nichž se zakládá jeho dědické právo a jež jiný účastník řízení popírá, nebo který zpochybňuje skutečnosti týkající se dědického titulu, jenž zakládá dědické právo jiného účastníka, jestliže v případě prokázání těchto skutečností mu dědické právo nemůže svědčit, nebo který tvrdí skutečnosti o dědické nezpůsobilosti, jež jiný účastník popírá, jestliže v případě jejich prokázání je z dědického práva vyloučen, anebo který tvrdí skutečnosti, jež vyvracejí jinak zřejmý dědický titul jiného účastníka a tím jeho dědické právo.“¹⁵ Názor vychází z logiky, že pokud by popírajícímu účastníkovi ani po úspěšném popření nnesvědčilo dědické právo, šlo by svým způsobem pouze o obstrukční jednání daného účastníka.

V určení hierarchie váhy jednotlivých dědických titulů se dále uplatní ustanovení § 568 odst. 1 a 2 o. z., které dědické tituly sepsané formou veřejné listiny favorizuje nad pouhými soukromými listinami, jelikož veřejná listina v těchto případech působí jako důkaz o původu, době pořízení a obsahu právního jednání zachyceného v listině. V souvislosti s vyšší důkazní silou veřejné listiny je velmi relevantní i tvrzení, že oproti dědici odvolávajícímu se na soukromou listinou pořízené pořízení pro případ smrti, jsou více kredibilní dědici odkazující se na svou zákonnou posloupnost, kteou lze doložit veřejnými listinami (oddacím nebo rodným

¹⁴ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 244.

¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 11. 2018, sp. zn. 21 Cdo 1572/2018. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/5D2F235C52DFB46DC125838A0021EEAE?openDocument&Highlight=0,

listem). Popře-li dědic pravost pořízení pro případ smrti pořízeného soukromou listinou, bude jeho pravost dokazovat ten, komu pořízení pro případ smrti svědčí.¹⁶ Popře-li však dědic pravost pořízení pro případ smrti sepsané veřejnou listinou, bude muset dokázat, že není pravé. Dalším pomocným hlediskem je možno brát kritérium, které má původ v ustanovení § 1575 o. z. a favorizuje datem mladší pořízení pro případ smrti před staršími. V tomto případě se jedná o specifický příklad uplatnění názoru Nejvyššího soudu zmíněného výše.¹⁷

V praxi nejčastější popření závěti se zakládá na argumentu, že zůstavitel sice sepsal závět', nebyl však již v době sepsání zdravotně způsobilý k sepsání závěti do té míry, aby si byl vědom svého jednání. Toto popření co do platnosti závěti je třeba vykládat v kontextu § 4 odst. 1 o. z., kdy lze očekávat od každé svéprávné osoby, že bude způsobilá k právnímu jednání, nebude-li prokázán opak. Osoba, která takto napadá závět', by měla být odkázána jako osoba se slabším dědickým právem, bude na ní, aby unesla břemeno tvrzení a důkazní a prokázala zůstavitelovu nesvéprávnost.¹⁸

Hlavní myšlenka sporů o dědické právo, že v pozůstalostním řízení nebude pozůstalostní soud řešit skutkové spory je velmi zdařilá, jakákoli změna by byla nešťastná. O tom jsem přesvědčen zejména z důvodu, že pozůstalostní řízení v prvním stupni probíhá u notáře jako soudního komisaře. To má četné výhody, jedna z nich je upozaděný formalismus procesu, který by se v případném řešení sporu dle mého názoru projevil jako nevýhoda a samotné pozůstalostní řízení by se řešením sporu stalo velmi chaotické. Hlavním argumentem, proč si myslím, že řešení této sporné agendy u notáře by bylo nevyhovující, je absence aparátu. Tím disponují soudy, u nichž je umožněn bezproblémový průběh samotného dokazování.

¹⁶ Oproti tomu však: „Zpochybňuje-li účastník v soudním řízení samotné podepsání soukromé listiny, nastupuje ohledně pravosti listiny důkazní povinnost toho účastníka, který listinu předkládá k prokázání svých tvrzení.“ viz Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1704/2011. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/D33A5BC54C6DDC52C1257A4E00678A1D?openDocument&Highlight=0,

¹⁷ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 244-245.

¹⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 451.

2. Výhrada soupisu pozůstalosti

2.1. Účel a rozsah soupisu pozůstalosti

Podle právní úpravy účinné do 31.12.2013 byl dědic odpovědný pouze za náklady spojené s pohřbem a za dluhy zůstavitele do výše ceny nabytého dědictví. Podle nynější právní úpravy dědic odpovídá za dluhy zůstavitele celým svým majetkem.¹⁹

Dle § 1684 odst. 1 o. z. je účelem soupisu pozůstalosti zjistit pozůstalostní jmění a určit čistou hodnotu majetku v době smrti zůstavitele. To však lze považovat až za doprovodný (druhotný) účel, jelikož samotnou podstatou uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti je omezení odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele. Dědicova odpovědnost je omezena výší ceny nabytého dědictví (popř. dědického podílu), tedy dědic již neručí za dluhy, které přesahují výši ceny dědictví, které nabyl. Pozůstalostní řízení ovládané zásadou vyšetřovací a ofiiality je založeno na ex officio zjišťování jmění pozůstalosti a čisté hodnoty majetku pozůstalosti. Soupis pozůstalosti není ničím jiným než úplným seznamem majetku a dluhů zůstavitele. V případě, kdy existuje k době smrti zůstavitele společné jmění manželů, zahrnuje tento seznam i veškerý majetek a dluhy připadající do SJM.²⁰

Stěžejním obsahem soupisu pozůstalosti je zejména zjištění majetku (nikoli dluhů) zůstavitele, což lze vyvodit i ze znění §1681 o. z., který ruší účinky výhrady soupisu od počátku, pokud dědic úmyslně zatají pozůstalostní majetek (nikoli dluhy). Výše zmíněné uvedení dluhů v soupisu pozůstalosti můžeme tedy brát jako fakultativní, a to i z důvodu, že se sepíšou v seznamu pasiv sestaveném dle §173 z. ř. s.²¹ Výhrada soupisu pozůstalosti je jediným institutem, který může omezit odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele.²²

Soupis pozůstalosti plní také funkci zajišťovací, podrobně dokládá stav a rozsah majetku zůstavitele v období těsně předcházejícím jeho smrti.²³ Soupis pozůstalosti je jedním z prostředků, jak zjistit majetek zůstavitele. Soupis lze nařídít mimo jiné do bytu, kde zůstavitel bydlel, a to i za předpokladu, kdy osoba bydlící v daném bytě soupisu pozůstalosti brání s odkazem na zachování své domovní svobody. Takové jednání je dle judikatury Nejvyššího soudu v rozporu s právní úpravou.²⁴

¹⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, § 470 odst. 1 srovnání s Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, § 1704.

²⁰ KLIČKA, Ondřej In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1723.

²¹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 496.

²² KOVÁŘOVÁ, Daniela. Dědické právo podle nového občanského zákoníku: praktická příručka. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-097-0. s. 160.

²³ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 495.

²⁴ Vlastník nebo nájemce bytu je povinen vyhovět soupisu pozůstalosti ve svém obydlí, a to včetně přítomnosti všech osob, které se mohou na soupisu pozůstalosti účastnit. V opačném případě by úmyslně mařil průběh

Soud vychází při zjišťování majetku zůstavitele z údajů získaných od účastníků řízení. Již při předběžném šetření dle § 139 a násl. z. ř. s. vychází typicky z informací získaných od vypravitele pohřbu, později v řízení vychází z informací získaných od dědiců, případně v komplexnějších případech, ze sdělení vykonavatele závěti nebo správce pozůstalosti. Soud se však neomezuje pouze na tyto zdroje informací. Jedním z hlavních zdrojů informací o existenci majetku jsou veřejné i neveřejné seznamy – příkladem může být katastr nemovitostí, registr silničních vozidel, rejstřík ochranných známek nebo centrální registr zbraní. Příkladem neveřejného systému lze zmínit Evidenci právních jednání pro případ smrti vedenou Notářskou komorou České republiky. Soud přijímá dle §141 z. ř. s. taktéž informace od třetích osob, typicky bank nebo nemocničních zařízení.²⁵

2.2. Nařízení soupisu, jeho provedení a hrazení nákladů soupisu

2.2.1. Nařízení soupisu a jeho provedení

Před samotným nařízením soupisu musí být splněny podmínky, které vyplývají z ustanovení § 153 a §154 z. ř. s. stanovující, že musí být pozůstalosti vyšší než nepatrné hodnoty.

Nařízení soupisu pozůstalosti dle § 1685 o. z. je provedeno i bez návrhu, pokud alespoň jeden z dědiců uplatní u soudu výhradu soupisu dle § 1674 a násl. o. z. nebo pokud uplatní alespoň jeden z nepominutelných dědiců svoje právo na povinný díl. § 1675 o. z. stanoví: *„Dědic má právo vyhradit si soupis pozůstalosti, uplatní-li je do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl. Jsou-li pro to důležité důvody, soud lhůtu dědici prodlouží.“* Ex officio se dále nařídí soupis pozůstalosti u osob pod zvláštní ochranou, není-li jisté, kdo je dědicem, požaduje-li věřitel odloučení pozůstalosti nebo osvědčil-li pro provedení soupisu přítomnost jiného vážného důvodu. Na stát se vždy hledí jako na dědice, kterému svědčí výhrada soupisu.²⁶

O nařízení soupisu se vydá usnesení, proti němuž je přípustné odvolání. Soupis pozůstalosti je prováděn notářem, který vystupuje dle § 100 z. ř. s. jako soudní komisař, notář může taktéž v souladu se zásadou hospodárnosti a rychlosti řízení dožádat soud dle § 122 odst. 2

pozůstalostního řízení. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 122/2016. Dostupné také https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/2DFDE4244CD2CCE1C12580D70041971F?openDocument&Highlight=0,null

²⁵ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 515.

²⁶ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 501. Dále je zde rozveden názor, že soupis by měl být proveden i v tomto případě. Opačný názor zastává DRÁPAL Ljubomír viz FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 516.

o. s. ř., aby provedl soupis majetku nacházejícího se v jeho obvodě.²⁷ Soupis pozůstalosti se dle § 179 z. ř. s. uvede v protokolu.

V praxi pak notář půjde všude tam, kde měl zůstavitel svůj majetek a vše sepíše. Je však třeba si klást otázku, zdali je samotné sepisování majetku na místě samém v současné době a v aktuální podobě vůbec smysluplné či efektivní. Důvodem je skutečnost, že není výjimkou, že lidé již dnes nemají všechny své majetkové hodnoty uchovány v jejich domácnosti a okolí, jako tomu bylo v minulosti. Naopak, v dnešní době lidé většinu svého majetku ukládají mimo domov. Jedná se o finanční prostředky uložené u bankovních institucí, rovněž tak cenné papíry a jiné. Většina takto uložených majetkových hodnot je zapsána v různých evidencích.²⁸ Právě i z těchto důvodů se domnívám, že zákonodárce dává možnost nahrazení soupisu seznamem pozůstalostního majetku nebo společným prohlášením dědiců.

Ode dne 21.1.2020 byla při zasedání kolegia pro občanské právo ÚSP AV ČR reflektována již déle trvající odborná diskuse na téma možných změn týkajících se institutu soupisu pozůstalosti.²⁹ Institut soupisu pozůstalosti by dle mého názoru neměl suplovat dnešní absenci ustanovení o odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele pouze do výše ceny nabytého dědictví, jako tomu bylo před 1.1.2014. Tato dřívější právní úprava by se měla navrátit, neboť ani věřitelům současný stav moc nepomáhá. Při soupisu pozůstalosti se typicky sepíší stejná aktiva jako při řízení o pozůstalosti, kdy se soupis pozůstalosti neuplatní. Dochází tak k nadužívání nahrazení soupisu, a to pouze z formální logiky věci, aby byli dědici kryti před případnými dluhy.³⁰

2.2.2. Hrazení nákladů soupisu

Soupis pozůstalosti na místě samém je ze své podstaty časově velmi náročný, jsou s ním spojeny náklady, které můžeme rozdělit na hotové výdaje soudního komisaře a odměnu notáře za provedení soupisu činící 1.000 Kč za každou započatou hodinu provádění soupisu.³¹ Základním pravidlem pro úhradu nákladů je, že se: „...hradí z pozůstalosti a jdou poměrně k tíži dědických podílů těch dědiců, jimž je soupis k prospěchu.“³² Z tohoto pravidla jsou dány 2 výjimky. První výjimkou je, že pokud osoba požadovala soupis bez vážného důvodu, případně náhrada nákladů jí. Druhou výjimkou je potřeba nařízení soupisu pro výpočet povinného dílu, kdy jdou náklady

²⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 496.

²⁸ NÝVLTOVÁ, Markéta. Výhrada soupisu pozůstalosti v praxi. Ad Notam, 2018, č. 3, s. 18-20.

²⁹ HORÁK, Ondřej. Příprava novely dědického práva. Ad Notam, 2020, č. 1, s. 24.

³⁰ Můj právní názor je velmi blízký stanovisku uvedeném v článku NÝVLTOVÁ, Markéta. Opět k výhradě soupisu, aneb další nuance institutu. Ad Notam, 2021, č. 1, s. 8-10.

³¹ Viz § 14 odst. 1 a §19 vyhlášky č. 196/2001 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif).

³² § 1686 odst. 1 o. z.

poměrně k tíži všech dědiců a osoby s právem na povinný díl. Termín „*hrazení z pozůstalosti*“ pak znamená, že se náklady pořízení soupisu zařadí do pasiv pozůstalosti a jsou hrazeny tím, kdo spravuje pozůstalost (bez potřeby vydávat o tom usnesení). Avšak v případě, že v pozůstalosti nejsou peněžní prostředky, soud usnesením určí dědicům, případně i nepominutelnému dědici zaplatit náklady spojené se soupisem pozůstalosti.³³

2.3. Nahrazení soupisu a důsledky neúplného soupisu

2.3.1. Nahrazení soupisu

Nahrazení soupisu může být provedeno dvěma vždy fakultativními způsoby, a to nahrazením soupisu seznamem pozůstalostního majetku nebo společným prohlášením dědiců. Podstatou nahrazení je úspora nákladů, časové a administrativní náročnosti se současným zachováním všech výše zmíněných pozitivních atributů, které výhrada soupisu pozůstalosti přináší.

Rozsah a obsah soupisu je při nahrazení soupisu identický se soupisem, který byl soudem nařízen. Společným jmenovatelem uplatnění obou „*alternativních postupů*“ je, že nahrazení záleží na úvaze soudu (dědici nemůžou trvat na nahrazení) a s nahrazením musí souhlasit všichni dědici. Rozdílem mezi samotnými dvěma způsoby nahrazení je, že seznam pozůstalostního majetku vyhotovuje pouze správce pozůstalosti. Nesmí při tom dojít k poškození práv třetích osob nebo nesmí být dáno podezření, že dojde k chybnému vyhotovení seznamu. Takovýto seznam musí být potvrzen všemi dědici.³⁴ Soud o nahrazení seznamem pozůstalostního majetku vydá usnesení, proti kterému je přípustné odvolání.³⁵

V jednoduchých případech (zejména co do rozsahu aktiv) mohou společným prohlášením všech dědiců tito dědici předložit soudu seznam aktiv pozůstalosti. Po posouzení soud usnesením (s přípustností odvolání) rozhodne o nahrazení soupisu pozůstalosti tímto společným prohlášením dědiců.³⁶ V opačném případě nařídí soud soupis pozůstalosti.³⁷

³³ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 521.

³⁴ KLIČKA, Ondřej In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1725-1726.

³⁵ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 266.

³⁶ V souladu s judikaturou Nejvyššího soudu je dalším rozdílem mezi nahrazením soupisu pozůstalosti seznamem pozůstalostního majetku a společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku možnost soudu: „*rozhodnout o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku jen tehdy a až poté, co dědici soudu takové prohlášení již předložili a co soudu navrhli, aby bylo přijato jako náhrada za soupis pozůstalosti.*“, viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 21 Cdo 3604/2017. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/EF484F6435BAD3E4C12582FA0047851C?openDocument&Highlight=0,

³⁷ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 529.

2.3.2. Důsledky neúplného soupisu

Pokud byl soupis pozůstalosti nahrazen a majetek v prohlášení nebo seznamu v rozsahu nikoli nepodstatném neodpovídá skutečnosti, dojde ke zrušení účinku výhrady soupisu. Dědici tedy budou odpovídat za dluhy zůstavitele celým svým majetkem. Prokážou-li však dědici, že byli v dobré víře, tedy o skutečném rozsahu aktiv zůstavitele nevěděli a nezavinili (ani z nedbalosti) neúplnost prohlášení nebo seznamu, negativní důsledky vůči nim nenastávají. O poznání lepší postavení má dědic pod zvláštní ochranou, u něhož neleží důkazní břemeno na něm, ale věřitel by musel prokázat, že dědic pod zvláštní ochranou, respektive jeho opatrovník nebo zákonný zástupce majetek patřící do pozůstalosti úmyslně zatajil. Dědic pod zvláštní ochranou by měl poté právo na náhradu škody vůči osobě, která za něho jednala.³⁸

Odpovědnost za škodu způsobenou neúplným soupisem sepsaným správcem pozůstalosti nese správce pozůstalosti nehledě na potvrzení tohoto seznamu všemi dědici. Jeho odpovědnost vzniká na základě domněnky zavinění dle § 2911 o. z.³⁹

³⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 513-514.

³⁹ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 534.

3. Správa pozůstalosti

3.1. Účel a rozsah správy pozůstalosti

3.1.1. Účel správy pozůstalosti

Po smrti zůstavitele musí být rozhodnuto o pozůstalosti komu připadne. V časovém horizontu mezi smrtí zůstavitele a pravomocným rozhodnutím soudu o potvrzení dědictví je třeba spravovat majetek patřící do pozůstalosti. Tato potřeba je o to silnější, pokud se v pozůstalostním majetku nachází např. obchodní společnost nebo živnost, jejíž chod si vyžaduje odborné spravování na denní bázi. Avšak i zdánlivě nenáročně vypadající existence movitého či nemovitého majetku sama o sobě vyžaduje péči, a to zejména udržování jeho stavu, jednání s úřady ohledně veřejnoprávních povinností (např. daňová povinnost), jednání s osobami soukromého práva o dodávkách služeb (např. energie, voda) nebo ve věcech uzavírání nájmu.⁴⁰ Usnesení soudu o nabytí dědictví je deklaratorní, avšak do doby pravomocného skončení pozůstalostního řízení se s majetkem v pozůstalosti nakládá podle právní úpravy správy pozůstalosti zejména s ohledem na věřitele. Cílem správy pozůstalosti je tedy konzervace stavu majetku a hodnoty pozůstalosti pro dědice.⁴¹ To však neznamená, že by účelem správy pozůstalosti bylo právě „*zakonzervování majetku*“, a že by po dobu pozůstalostního řízení byla od okolního světa pozůstalost odloučena. Právě naopak v dnešním rychle se měnícím světě je mnohdy třeba v zájmu zachování její hodnoty s majetkem disponovat.

3.1.2. Rozsah správy pozůstalosti

Základní rozsah správy je určen § 1678 o. z. ve spojitosti s definicí prosté správy cizího majetku dle § 1405 a násl. o. z. Tedy lze říct, že jednání správce pozůstalosti sledují zachování pozůstalosti.⁴² Správce pozůstalosti však nemá stejné postavení jako běžný správce cizího majetku. Nelze totiž uvažovat, že by jednal jako zástupce vlastníka, např. v případech, kdy dědici nejsou prozatím známí. I z § 1703 o. z. vyplývá specifické postavení správce pozůstalosti, když věřitelé mají v průběhu dědického řízení právo domáhat se splnění závazků zůstavitele přímo vůči správci pozůstalosti. Rozsah správy nemusí být omezen pouze na prostou správu, ale může být i správou plnou (za předpokladu, že s tímto souhlasí dědici). Nedohodnou-li se nebo je-li mezi nimi osoba pod zvláštní ochranou, bude záležet na souhlasu soudu. Pokud jde o právní jednání, které mají věcněprávní účinky (např. zatížení zástavním právem), tak je vyžadováno jednomyslného souhlasu všech dědiců. To platí také při právních jednáních, jejichž důsledky

⁴⁰ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 226.

⁴¹ Důvodová zpráva k o. z. – konsolidovaná verze: § 1677 až 1681: [online]. In: Praha, 2012, s. 418 [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁴² Dále se věnuji jednání správce pozůstalosti níže v 3.4. Práva a povinnosti správce pozůstalosti.

nejsou věcněprávní povahy (např. přístavba domu), nicméně v těchto případech si dědici mohou ujednat i jiné kvorum pro rozhodování.⁴³

Předmět správy pozůstalosti může být libovolně vymezen pouze na část pozůstalosti, např. podíl v obchodní korporaci, nebo může být stanoven na celou pozůstalost. Může být také povoláno více správců pozůstalosti pro různé části pozůstalosti.⁴⁴

3.2. Způsoby povolání a zániku funkce správce pozůstalosti a vykonavatele závěti

3.2.1. Způsoby povolání správce pozůstalosti a vykonavatele závěti

Jsou možné tři způsoby ustavení osoby spravující pozůstalost – závětí, veřejnou listinou a usnesením soudu. Zákonodárce předjímá možnost zůstavitele povolat správce pozůstalosti formou veřejné listiny. Veřejnou listinou se v tomto případě myslí notářský zápis o právním jednání.⁴⁵ Správce pozůstalosti podle současné úpravy nemusí v době pořízení notářského zápisu o své funkci vědět, správy se ujímá a projevuje s ní souhlas následně až po smrti zůstavitele. V notářském zápisu se uvede rozsah správy pozůstalosti (celá pozůstalost nebo její část). Dále je vhodné konkretizovat povinnosti správce a otázku odměny správce. V případě povolání více než jednoho správce pozůstalosti je vhodné myslet na koordinaci kompetencí správců tak, aby nedocházelo ke sporům. Takto pořízené povolání správce pozůstalosti je vedené v Evidenci právních jednání pro případ smrti.⁴⁶

Vykonavatele závěti není nutno obligatorně povolat formou veřejné listiny, typicky bude povolán v závěti. Avšak veřejná listina kromě presumpce správnosti skýtá dvě nenahraditelné výhody. Je to konzultace s notářem jako odborníkem na dědické právo, kdy jsou jeho rady individualně šité na míru danému případu. Dále je výhodou následná evidence listiny v Evidenci právních jednání pro případ smrti – tedy jistota, že listina při projednávání pozůstalosti vyjde najevo.⁴⁷

Soud jmenuje kdykoli za řízení usnesením správce pozůstalosti. Usnesení obsahuje dle § 158 z. ř. s. vymezení předmětné pozůstalosti a označení správce. Jmenována může být jakákoliv fyzická i právnická osoba, která se jmenováním souhlasí. Soudem bude jmenován správce pozůstalosti v případě, není-li dostačující správa vykonávaná správcem pozůstalosti, vykonavatelem závěti nebo samotnými dědici (např. z důvodu nemožnosti vykonávat funkci nebo odstoupení z funkce). Dalším důvodem pro jmenování správce pozůstalosti soudem je

⁴³ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 226, 234.

⁴⁴ KOVÁŘOVÁ, Daniela op. cit., s. 134.

⁴⁵ Viz §3026 odst. 2 o. z. ve spojitosti s § 62 a násl. Zákona č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

⁴⁶ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 175–176.

⁴⁷ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 176.

potřeba soupisu seznamu pozůstalostního majetku, který může sepsat pouze správce pozůstalosti, eventuálně vykonavatel závěti povolán veřejnou listinou.⁴⁸

3.2.2. Způsoby zániku funkce správce pozůstalosti a vykonavatele závěti

Soud může správce pozůstalosti nebo vykonavatele závěti ze své funkce odvolat nebo se tito mohou sami po vlastním uvážení vzdát funkce. Odstoupení z funkce je účinné dojitím soudu, nestanoví-li se v prohlášení o odstoupení z funkce jinak.⁴⁹

Ze zákona funkce zaniká smrtí, pravomocným rozhodnutím soudu o prohlášení za mrtvého nebo nezvěstného (§56 z. ř. s.), pravomocným rozhodnutím soudu o omezení svéprávnosti správce pozůstalosti (§ 40 z. ř. s.), pravomocným rozhodnutím soudu o úpadku správce (§136 InsZ). Soud odvolá správce i bez návrhu zejména v případě, kdy nevykonává svoje povinnosti nebo jim není schopen dostát.⁵⁰

3.3. Osoby vykonávající správu pozůstalosti a odměna za správu

„Povolal-li zůstavitel správce pozůstalosti nebo vykonavatele závěti, spravuje pozůstalost až do potvrzení nabytí dědictví správce pozůstalosti, jinak vykonavatel závěti. Nepovolal-li zůstavitel žádného z nich, spravuje pozůstalost dědic; je-li dědiců více a neujedná-li si nic jiného, spravují pozůstalost všichni dědicové.“⁵¹ V případě, že je povolán vykonavatel závěti i správce pozůstalosti, se správce pozůstalosti musí řídit pokyny vykonavatele závěti dle § 1558 o. z. To vnímám jako jeden z projevů důrazu úpravy o. z. na naplnění poslední vůle zůstavitele.

Dědici své oprávnění ke správě pozůstalosti odvozují přímo ze zákona. Správci pozůstalosti se ujímají správy povoláním zůstavitele po smrti zůstavitele nebo jmenováním usnesením soudu. Vykonavatelé závěti se ujímají funkce povoláním zůstavitele po smrti zůstavitele. Za dědice se považuje: *„ten kdo byl usnesením pozůstalostního soudu vyrozuměn o dědickém právu a poučen o tom, že může dědictví odmítnout a dědictví neodmítl (přijal).“⁵²*

Pod osobou správce pozůstalosti si můžeme typicky představit osobu, která byla zůstaviteli blízká, může se jednat i o jednoho z dědiců. Výhodou výběru takovéto osoby je dobrá orientace v rodinných a majetkových poměrech zůstavitele. Správcem pozůstalosti může být jmenován také notář, který není soudním komisařem v daném pozůstalostním řízení anebo

⁴⁸ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 176-177.

⁴⁹ DUDA, Petr In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-747-7. s. 1715.

⁵⁰ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 179.

⁵¹ § 1677 odst. 1 o. z.

⁵² ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 467.

advokát. Jejich výhodou je zejména orientace v právních předpisech a zkušenost se správou majetku – zejména obchodních korporací, popřípadě přímo s činností správce pozůstalosti.⁵³

Odměna za správu pozůstalosti se dělí podle toho, byla-li osoba vykonávající správu povolána zůstavitelem nebo jmenována soudem. Oboje bude typicky řešeno při konci funkce správce. Odměna a náhrada hotových výdajů správce pozůstalosti jmenovaného soudem se řídí notářským tarifem.⁵⁴ Vzhledem k tomu, že správce pozůstalosti byl jmenován soudem, bude také soud usnesením rozhodovat o odměně a náhradě hotových výdajů správce.

Právní úprava i zde klade důraz na autonomii vůle zůstavitele, kdy předpokládá, že zůstavitel určí výši odměňování za správu pozůstalosti při povolání správce. Pokud tak neurčí, bude subsidiárně užito § 1402 odst. 1 o. z., kdy „*správci náleží obvyklá odměna podle povahy jeho služeb*“ a kdy bude třeba uzavření dohody mezi správcem a dědici. Nedohodnutí se zakládá právo správce k podání žaloby na zaplacení odměny za správu a náhradů hotových výdajů spojených se správou, správce rovněž disponuje dle § 1447 zadržovacím právem. Bezplatná správa pozůstalosti je možná s podmínkou souhlasu správce. Dědici hradí náklady na správu poměrně dle výše svých dědických podílů, mohou se však dohodnout i jiným způsobem. Soud nerozhoduje o odměně a náhradě hotových výdajů, částka však tvoří pasivum pozůstalosti.⁵⁵

3.4. Práva a povinnosti správce pozůstalosti

Správce pozůstalosti může a musí činit vše co je potřebné k zachování majetku pozůstalosti. Avšak například uznání dluhu správcem dědictví se dle judikatury Nejvyššího soudu nebere jako nezbytný úkon k zachování hodnoty majetku pozůstalosti.⁵⁶ Správce pozůstalosti má při správě majetku povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, což zahrnuje i uplatnění všech práv (např. podávání žalob a vymáhání pohledávek). Správu vykonává osobně, je odpovědný dědicům společně a nerozdílně s osobou, kterou zmocní k zastupování, a to pouze k jednotlivému právnímu jednání (§ 1402 o. z.). Dále má povinnost vystupovat nestranně, předložit alespoň jednou za rok a při konci správy soudu a dědicům své vyúčtování za správu, poskytnout potřebné informace soudu a dědicům, poskytnout plnění osobám s právem na zaopatření, vést záznamy o majetku a vyrozumět o smrti banku, věřitele a dlužníky. Zcizit

⁵³ KOVÁŘOVÁ, Daniela op. cit., s. 134.

⁵⁴ § 22–24 vyhlášky č. 196/2001 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif).

⁵⁵ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 239.

⁵⁶ K uznání dluhu není správce pozůstalosti oprávněn, a to ani v případě, pokud by k takovému uznání dluhu měl správce pozůstalosti svolení soudu. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 29 Cdo 865/2009. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/6D291D0165D05899C1257A4E00679EEB?openDocument&Highlight=0

majetek může pouze ze zákonem stanovených důvodů, např. se souhlasem soudu prodá majetek, jehož uchování sebou nese nebezpečí škod a nepoměrných nákladů (§ 160 z. ř. s.). § 239a daňového řádu „fikci prodlužuje život zůstavitele“, když stanoví: „Pro účely správy daní se na právní skutečnosti hledí tak, jako by zůstavitel žil do dne předcházejícího dni skončení řízení o pozůstalosti.“ A dle §239b daňového řádu určí osobě spravující pozůstalost plnění daňové povinnosti zůstavitele. Správce pozůstalosti musí také informovat odkazovníky o odkazech a splnit splatné odkazy. Správa pozůstalosti však nemá jednotný vzor správcovského postupu jednání. Vždy bude záležet na individuálních okolnostech případu, zejména na spravovaném inventáři majetku, a je zřejmé, že jinak bude spravován např. bytový dům a obchodní korporace.⁵⁷

⁵⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 473–477.

4. Závěra pozůstalosti

4.1. Účel závěry pozůstalosti

Závěra pozůstalosti je svou povahou procesněprávním institutem, který nahradil neodkladná opatření upravená dříve v § 175e o. s. ř. Hlavní změnou oproti předchozí úpravě je, že dnes se závěra pozůstalosti z úřední povinnosti uplatní, dojde-li k naplnění určitých podmínek stanovených v § 1682 a § 1683 o. z. Oproti tomu za dřívější úpravy bylo na uvážení soudu, provede-li zajištění dědictví. Dnešní koncepce tohoto institutu vychází z premisy, že pozůstalost je tvořena mnoha movitými věcmi, které je v určitých případech třeba povinně zajistit. Od tohoto povinného zajišťování např. dnešní právní úprava dědického práva v Rakouské republice již upustila. Současná právní úprava vychází již z nesporného patentu, kdy však dle §38 události následující bezprostředně po smrti zůstavitele probíhaly diametrálně odlišně od dnešního postupu: „*Vyslanec, kterému bylo uloženo sepsati úmrtní zápis, má proto co nejdříve, a je-li nebezpečnost v průtahu, ihned dojíti do bytu zemřelého, tam přibrav dva z domácích lidí, nebo, není-li jich, jiné dva svědky, konati šetření o poměrech, které mají význam pro projednání pozůstalosti, a je-li třeba, zapečetiti pozůstalost.*“ Postup dle zákona o soudním řízení v nesporných právních věcech byl v tomto ohledu mnohem rychlejší a přímočařejší. Tím zajišťoval, že soudní úředník mohl víceméně ihned reagovat na poměry v zůstavitelově domácnosti a zůstavitelův majetek v krátkém časovém horizontu zajistit pro účely pozůstalostního řízení. Dnes však při běžném postupu soudní komisař úmrtní list přebírá společně s pověřením k vykonávání úkonů v řízení o pozůstalosti s několikátýdenním zpožděním.⁵⁸

Za současné právní úpravy se vytrácí možnost bezprostředně jednat k zajištění pozůstalosti, pokud nebude pozůstalostní soud o nutnosti provedení závěry pozůstalosti přímo vyrozuměn, což ovšem oslabuje hlavní účel a samotnou efektivitu závěry pozůstalosti. Jinými slovy se obávám, že v případech, kdy soud má obligatorně nařídit závěru pozůstalosti a nebyl předem již někým avizován o vhodnosti takto učinit, může být již pozdě.

Účelem závěry pozůstalosti je ochrana majetku zůstavitele tak, aby se pro dědice (případně věřitele) zachoval v co možná nejpodobnějším stavu a hodnotě, v jakém byl k datu úmrtí zůstavitele. Dle § 12 odst. 1 z. ř. s. je z pozůstalostního řízení vyloučeno použití předběžných opatření dle o. s. ř., namísto toho se uplatní závěra pozůstalosti upravená v § 1682–

⁵⁸ KLEIN, Šimon In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1721.

1683 o. z., § 149 až 151 z. ř. s., § 219 vnitřního a kancelářského řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy a § 83, 84 a 85 JednŘ.⁵⁹

4.2. Předpoklady nařízení závěry pozůstalosti a předmět závěry pozůstalosti

4.2.1. Předpoklady nařízení závěry pozůstalosti

Závěru pozůstalosti soud nařídí, je-li dle § 1682 o. z.: nesvéprávného dědice, dědice neznámého pobytu, předlužené pozůstalosti, odloučené pozůstalosti navržené věřitelem nebo je-li jiného důležitého důvodu pro zvláštní opatrnost. Jako důležitý důvod můžeme spatřovat okolnosti, ze kterých je zřejmé, že majetek patřící do pozůstalosti je „*zašantročován, rozkrádán, rozprodáván, poškozován* nebo neoprávněně *dělen* či *užíván*.“⁶⁰

I přes to, že jsou dány předpoklady nařízení závěry pozůstalosti, nemusí stále k závěře pozůstalosti dojít. Bude tomu tak v případech, kdy aktivum pozůstalosti tvoří nemovitá věc, která svojí cenou poskytuje dostatečnou jistotu.⁶¹ „*Jistota*“ zmiňovaná v § 1683 není specifickou jistotou zmiňovanou v § 2012 o. z., která podmiňuje užití zástavního práva, nýbrž je pouze vyjádřením míry pravděpodobnosti splnění smyslu závěry pozůstalosti. Samotné vyjádření míry pravděpodobnosti nemovitosti svou obvyklou cenou dostat účelu závěry pozůstalosti lze analogicky dovozovat z § 2013 a 2014 o. z., kdy nemovitost je schopná poskytnout dostatečnou jistotu až do výše dvou třetin své obvyklé ceny, přičemž stavební pozemek pouze do poloviny své obvyklé ceny. Nicméně však i kdyby se v pozůstalosti nacházela movitá věc, která svou velmi vysokou hodnotou převyšuje běžné nemovité věci, bude závěra pozůstalosti nařízena.⁶² Silnější postavení nemovitých věcí plyne z faktické nemožnosti změnit zůstavitele jako vlastníka nemovitosti v katastru nemovitostí bez pravomocného usnesení o dědictví.

Závěra pozůstalosti je nařízena usnesením. Proti usnesení je přípustné odvolání. Závěru pozůstalosti mohou nařídit i pověření zaměstnanci notáře, jelikož nejde o rozhodnutí ve věci samé.⁶³

4.2.2. Předmět závěry pozůstalosti

Závěra pozůstalosti může být provedena pouze na majetek zůstavitele, buď na celou pozůstalost nebo i pouze na část pozůstalosti. Při závěře části pozůstalosti je nutné brát v potaz, že závěra činí omezení pro ostatní dědice. Může je dokonce i poškodit, jelikož závěra fakticky

⁵⁹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 490.

⁶⁰ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 490.

⁶¹ § 1683 o. z.

⁶² DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 511.

⁶³ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 226.

znemožňuje jakékoliv nakládání se zajištěnou věcí. Je-li závěra uplatněna pouze pro ochranu dědických podílů některých dědiců, neměla by se vztahovat na ty předměty pozůstalosti, o kterých se předpokládá, že těmto dědicům nepřipadnou (např. majetek, který dle závěti zdědí jiný dědic).⁶⁴

Samotné provedení závěry pozůstalosti se odvíjí od povahy zajišťovaného majetku. Závěra pozůstalosti však nikdy nesmí způsobit nemožnost plnění zůstavitelových dluhů nebo vymáhání jeho pohledávek. Dle § 149 z. ř. s. se může závěra provést uložením do úschovy soudu, soudního komisaře, jiného vhodného schovatele nebo zapečetěním na vhodném místě. Zapečetění v bytě připadá však v úvahu pouze v případě, že v bytě nebydlí jiná osoba, která byt potřebuje užívat. Množina majetku, která bude možné zajistit je vždy závislá na individuálních okolnostech případu, např. není možné zajistit automobil či počítač, které používá rodina a jsou pro ně nezbytné.⁶⁵ K zapečetění se dle § 85 JednŘ použijí lepicí páska a otisky úředního razítka způsobem, který odhalí, byla-li uzávěra porušena. Motorové vozidlo lze zajistit (je-li zaparkováno na vhodném místě) pouhým odebráním klíčů a dokladů od vozidla. U bankovního účtu může soud nařídít zákaz výplat z účtu, to však nemá vliv na dispozici s účtem zmocněncem zůstavitele, jehož právo bez dalšího smrtí zůstavitele nezaniká. Závěrou nebudou postiženi ani jiní spolumajitelé účtu.⁶⁶

Z § 2664 o. z. je zřejmé, že smrtí zmocnitele (zůstavitele) zmocněncovo právo k nakládání s prostředky na účtu nezaniká, to je praktické z mnoha důvodů, zejména, když osoby odkázané na příjem zůstavitele neztratí ze dne na den přístup k finančním prostředkům. Avšak neztotožňují se s názorem, že i po nařízení závěry pozůstalosti by měl mít zmocnitel právo k nakládání s účtem. Popírá to samotný účel závěry pozůstalosti.

Je otázkou, jak by měl pozůstalostní soud řešit situaci, kdy zemře zůstavitel, jehož majetek patřil do SJM. K tomuto majetku má pozůstalý manžel vlastnické právo, nelze pak v daný moment určit co přesně patří jemu a co patřilo zůstaviteli, k tomu formálně dojde až po vypořádání SJM. Závěra pozůstalosti na majetek v SJM je bezesporu omezením vlastnického práva pozůstalého manžela. Z tohoto úhlu pohledu by se mohlo jevit, že závěru pozůstalosti na majetek v SJM nelze uplatňovat. Avšak závěra pozůstalosti představuje stejné omezení i pro samotné dědice, přitom těm jejich dědické právo vzniká již smrtí zůstavitele. Tento zásah lze mít za analogický k zásahu do práv v případech uplatnění soupisu pozůstalosti, kdy Nejvyšší soud

⁶⁴ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 491.

⁶⁵ Důvodová zpráva k o. z. – konsolidovaná verze: § 1682 až 1683: [online]. In: Praha, 2012, s. 418 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁶⁶ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 510.

potvrdil povinnost vlastníka bytu, ve kterém žil zůstavitel, strpět soupis pozůstalosti.⁶⁷ Nehledě na fakt, že v praxi patří drtivá většina majetku pozůstalosti do SJM, ve většině případů by tedy ani nebylo možné žádnou závěru pozůstalosti provádět. Se zachováním přiměřenosti zásahu a vzhledem k výše zmíněnému tak lze považovat užití závěry pozůstalosti na majetek v SJM za konformní.⁶⁸

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 122/2016. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/2DFDE4244CD2CCE1C12580D70041971F?openDocument&Highlight=0,null,

⁶⁸ KLEIN, Šimon In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1722.

5. Potvrzení dědictví a rozdělení pozůstalosti

5.1. Předpoklady potvrzení nabytí dědictví

Jsou-li splněny předpoklady úmrtí zůstavitele, obvyklé ceny majetku v pozůstalosti a máme-li dědicovo dědické právo „*prokázáno*“, o čemž pojednává kapitola 1.2. *Předpoklady nabytí dědictví*, nejsou stále splněny všechny obecné podmínky pro vydání usnesení soudu o potvrzení dědictví. Dalšími podmínkami jsou: po poučení o dědickém právu dědic dědictví neodmítl,⁶⁹ dědického práva se ve prospěch jiného dědice nevzdal,⁷⁰ své dědické právo nezczizil⁷¹ a ani nebyl platně vyděděn.⁷² Současně nesmí být nařízena likvidace pozůstalosti dle § 195 z. ř. s.⁷³

§ 1690 odstavec 1 o. z. stanoví: „*Soud potvrdí dědictví tomu, kdo dědictví neodmítl a má podle průběhu řízení o dědictví nejlepší dědické právo, poté, co je zabezpečeno, že vůle zůstavitele bude náležitě splněna.*“

Uchází-li se o dědictví více osob z různých dědických titulů, musí být stanoveno, koho právo je „*nejlepší*.“ Má se za to, že nejlepší dědické právo poskytuje dědici dědická smlouva, poté závěť a až nakonec zákonná dědická posloupnost. V rámci zákonné dědické posloupnosti mají přednost dědici postupně od první třídy dědiců až do šesté. V případě, že těchto dědiců není, nastupuje dle § 1633 odst. 1 o. z. dědické právo odkazovníků. Nedědí-li výše zmínění, hledí se na stát jako by byl zákonným dědicem a jde o odúmrť. Potvrzení dědictví dědici soudem však nutně neznamená, že není někoho jiného, který měl dědit. Může se stát, že dědictví bylo potvrzeno dědici, který dědicem být neměl. V takovém případě dědické právo osoby s lepším právem nezaniká, ta však musí své právo uplatňovat prostřednictvím žaloby u obecního soudu.⁷⁴

K potvrzení dědictví osobě, která dědicem být nikdy neměla, ale to z odlišného důvodu, a to, že ani sám zůstavitel nebyl vlastníkem majetku projednaného v pozůstalosti, se za právní úpravy obč. zák. pozitivně vyjádřil Nejvyšší soud. „*Titulem (byť i putativním), o který se opírá oprávněná držba, může být i rozhodnutí o vypořádání dědictví, a to i v případě, že zůstavitel ve skutečnosti nebyl vlastníkem věci; v případě pozemku lze takto nabýt oprávněnou držbu i tehdy, jestliže tento pozemek nebyl předmětem dědického řízení, avšak sousedí s pozemkem, který držitel nabyt v dědickém řízení, a to za předpokladu, že dědic se ujal jeho držby (resp. držby spoluvlastnického podílu) a přitom jednal v omluvitelném omylu, že jde o část pozemku, který*

⁶⁹ Viz § 1485 a násl. o. z.

⁷⁰ Viz § 1490 o. z.

⁷¹ Viz § 1714–1720 o. z.

⁷² Viz § 1646 a § 1647 o. z.

⁷³ NEUBAUER, Radim In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1728.

⁷⁴ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 540.

zdedil.“⁷⁵ Nutno z výše zmíněné judikatury zdůraznit, že jde toliko o možnost takto získat titul oprávněné držby, jak se ostatně vyjádřil již dříve Nejvyšší soud: „Zařazení určité věci do aktiv dědictví není nezvratným důkazem vlastnictví toho, kdo věc nabyt na základě usnesení o dědictví, neboť usnesení o dědictví řeší vztahy pouze mezi účastníky řízení o dědictví.“⁷⁶

5.1.1. Předpoklady potvrzení nabytí dědictví a odkaz

Složitější situace než se stanovením „nejlepšího“ dědického práva nastává ohledně nařízení zůstavitele. Nařízeními zůstavitele se především myslí podmínka, doložení času, příkaz, zřízení odkazu a pododkazu.⁷⁷ To, že vůle zůstavitele bude náležitě splněna znamená, že v případě přítomnosti odkazů musí být soudu prokázáno podání zpráv o odkazech odkazovníkům. Tuto zprávu podá dle § 1678 odst. 2 o. z. ten, kdo spravuje pozůstalost. U některých osob (zmíněné v § 1691 odst. 1 písm. b)) musí být splněny splatné odkazy a musí být zajištěno nesplatných odkazů. Taktéž musí být zajištěno splnění odkazů u neznámých nebo nepřítomných osob. Je-li přítomný vykonavatel závěti, postačí pouze, potvrdí-li soudu naplnění nařízení zůstavitele. Avšak je-li pouze dědiců, musí soudu splnění nařízení zůstavitele dokázat. Zákon o důkazech soudu v tomto smyslu dále nehovoří, postačí tedy cokoli, co má schopnost splnění prokázat. Problém však může nastat v obsahu nařízení zůstavitele, kdy se může zrodit i spor o dědické právo, když může být rozporováno „komu, co, jak, kdy a zda vůbec, má být splněno zůstavitelovo nařízení.“ Nevznikne-li spor o dědické právo, bude záležet na povaze sporu a s tím spojeného, jestli bude možné potvrdit nabytí dědictví bez řešení tohoto sporu v řízení o pozůstalosti a postačí tak spor řešit případně až po skončení pozůstalostního řízení nebo jestli bude muset být spor vyřešen již v jeho průběhu, ale ne u pozůstalostního soudu. Usnesení o potvrzení dědictví bude možné vydat například v případě, že se dědici budou přit o význam zůstavitelových slov, zdali jde o přání či o příkaz. Avšak například v případě, kdy dědici nebudou chtít splnit splatný odkaz osobě, která není plně svéprávná, půjde o spor, na jehož vyřešení je vydání usnesení o potvrzení dědictví závislé.⁷⁸

Předpokládám, že důvodem, proč zákonodárce osoby vyjmenované v § 1691 odst. 1 písm. b) a c) o. z. oproti ostatním odkazovníkům zvýhodňuje v tom smyslu, že jim mají být splatné odkazy splněny, anebo alespoň nesplatné odkazy zajištěny zatímco ostatním

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1085/2010. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/0AEE2C3307D43765C1257A4E00694E4D?openDocument&Highlight=0,

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 21 Cdo 312/2004. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/47CC400660445A6FC1257A4E006542F6?openDocument&Highlight=0,

⁷⁷ NEUBAUER, Radim In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1728.

⁷⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 518-519.

odkazovníkům postačí pouze podat zprávu o odkazech je, že zákonodárce považuje tyto osoby za osoby ve zranitelnějším postavení nebo za osoby, které by měli odkazy v každém případě nabýt. Zákonodárce však již neurčuje míru jistoty zajištění splnění nesplatných odkazů, která má být dosažena, což ponechává na posouzení pozůstalostnímu soudu.⁷⁹ R. Neubauer uvádí, že zajištění splnění nesplatných odkazů může být provedeno soudní nebo notářskou úschovou, zřízením zástavního práva, převzetím ručení, poskytnutím financí záruky, sjednáním zajišťovacího převodu práva nebo uzavřením dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů. Po posouzení může soud jistotu i nevyžadovat, shledá-li tak z informací získaných od odkazovníka nebo jiných okolností případu, že osoba zatížena odkazy odkazy splní.⁸⁰

5.2. Potvrzení nabytí dědictví jedinému dědici a více dědicům

Usnesením o dědictví soud potvrdí nabytí dědictví dědicům nebo státu (v případě odúmrti). Mezi náležitosti dědického usnesení se kromě obecných náležitostí na usnesení vydané notářem nebo osobou notářem pověřenou dle § 124 a 125 z. ř. s. uvede v souladu s § 1692 o. z. jeden ze tří právních důvodů nabytí dědictví, uplatnění či neuplatnění výhrady soupisu, popřípadě byla-li výhrada soupisu nařízena soudem (§ 1706 o. z.). Toto postačí v případě potvrzení nabytí dědictví jedinému dědici.

V případě, že je více dědiců, pozůstalostní soud dědicům po případném započtení na dědický podíl a případném započtení odkazů potvrdí dědické podíly.⁸¹ Jestliže však dědicové v řízení nedospějí k rozdělení pozůstalosti, budou po právní moci usnesení o dědictví spoluvlastníky všeho, co náleželo do pozůstalosti, a to v poměru určeném svými dědickými podíly. Po skončení řízení o pozůstalosti se stanou spoluvlastníky věcí z pozůstalosti, těmito dědickými podíly vstupují dědici do práv a povinností zůstavitele, tedy budou v poměru podílům odpovídající nabývat všechna práva a povinnosti plynoucí z pozůstalosti. Bude na dědicích, zdali provedou zrušení a oddělení ze spoluvlastnictví dle § 1140 a násl. o. z.⁸² Pokud nabývají dědici dědické podíly k celé pozůstalosti, „v rozhodnutí o dědictví není nutné vyjmenovávat jednotlivé věci, které dědic nabyl, nejde-li o nemovitost“.⁸³ V notářské praxi se však jednotlivé věci patřící

⁷⁹ Důvodová zpráva k o. z. – konsolidovaná verze: § 1691: [online]. In: Praha, 2012, s. 420 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁸⁰ NEUBAUER, Radim In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1729-1730.

⁸¹ § 1692 odst. 2 o. z.

⁸² ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 529-530.

⁸³ Viz Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 24 Co 249/94, publikované v Ad Notam: notářský časopis. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 1995, č. 3, s. 65a. K této judikatuře se přiklání autoři ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 531, a to s tím, že dodávají, že nyní plyne nutnost uvádět nemovitosti z § 8 katastrálního zákona. Další věci a práva je nutné vyjmenovat v usnesení o potvrzení nabytí dědictví z důvodu jejich zápisu do veřejného seznamu nebo rejstříku dle § 190 odst. 1 z. ř. s.

do pozůstalosti uvádí buď ve výroku potvrzující nabytí dědictví nebo v odůvodnění výroku o určení obvyklé ceny pozůstalosti.

Dochází-li k rozdělení pozůstalosti mezi více dědici, potvrdí pozůstalostní soud dědicům nabytí dědictví, stanoví, kdo čeho nabývá a proč k rozdělení dědictví dochází. Pokud se zřízením svěřenského nástupnictví, doložením času nebo jiným způsobem nařídí dědická posloupnost, soud nařízení dědické posloupnosti potvrdí a stanoví kdo a za jakých předpokladů bude následným dědicem. Pokud bude podle určení zůstavitele přední dědic oprávněn s dědictvím volně nakládat, soud mu to potvrdí.⁸⁴

5.3. Dohoda o výši dědických podílů

Dědicům jsou dány dva typy dohod, které mezi sebou mohou ohledně majetku patřícího do pozůstalosti před pozůstalostním soudem uzavřít. Jedná se o dohodu o výši dědických podílů a dohodu o rozdělení pozůstalosti. K dohodě pozůstalostní soud podle § 10 z. ř. s. přihlíží, až když je podepsán protokol o takové dohodě všemi účastníky. Dohoda je uzavírána v protokolu u soudu v řízení o pozůstalosti. Dle judikatury nejvyššího soudu je dohoda dědiců neuzavřená před pozůstalostním soudem v průběhu řízení o pozůstalosti neplatná z důvodu obcházení zákona.⁸⁵ Dohodami nelze upravit nabývání případného dodatečně najevo vyslého majetku zůstavitele do budoucna.⁸⁶

Dohodou o výši dědických podílů se dědici dohodnou na poměrech, v jakých nabudou části pozůstalosti. Jinými slovy řečeno – oproti podílům, které by jim plynuly ze zákona či závěti si dle svého uvážení určí dědické podíly na celku pozůstalosti.⁸⁷ V případě závětních dědiců jsou závětní dědici oprávněni takto učinit, jestliže zůstavitel změnu dědických podílů výslovně připustil.⁸⁸

Oproti tomu dohodou o rozdělení pozůstalosti dědici „*mezi sebe rozdělí jednotlivé věci zůstavitele a případné rozdíly v hodnotě dědických podílů si vyrovnají v penězích*“.⁸⁹ Dohodě o rozdělení pozůstalosti se však věnuji níže v bodě 5.4.3. této diplomové práce.

⁸⁴ § 1692 odst. 2 a 3 o. z.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. 33 Cdo 2399/2015. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/CED93D88DA688DACC125819F001B2D4F?openDocument&Highlight=0,

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. 21 Cdo 1762/2008. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/2EA80F9B44AFB8F4C1257A4E006582CA?openDocument&Highlight=0,

⁸⁷ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 272.

⁸⁸ § 1693 odst. 2 o. z.

⁸⁹ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 272.

Pozůstalostní soud dohodu schválí, pokud dohoda neodporuje zájmům osob pod zvláštní ochranou a není v rozporu se zákonem nebo dobrými mravy.⁹⁰ Dohoda obecně odporuje zájmu osoby pod zvláštní ochranou v případě, že podíl připadající na danou osobu na základě dohody je menší, než podíl osobě náležející podle zákona nebo závěti. Právní jednání opatrovníka nebo zákonného zástupce zastupujících plně nesvéprávné osoby musí být však nejdříve schváleno opatrovníčským soudem. Vystupuje-li v roli dědice dítě, je nutné schválit dohodu o výši dědických podílů nebo rozdělení pozůstalosti jeho zákonného zástupce nebo opatrovníka s dalšími dědici podle ustanovení 898 odst. 2 písm. c) o. z. Jednání opatrovníka za nikoli plně svéprávné osoby podléhá schválení opatrovníčským soudem podle 483 odst. 2 a 3 o. z. Pozůstalostní soud bude oprávněn v řízení pokračovat a vydat usnesení o schválení dohody a potvrzení nabytí dědictví po právní moci usnesení opatrovníčského soudu.⁹¹

De lege ferenda je možné uvažovat o nutnosti schvalování dohody opatrovníčským soudem. Ve většině případů je dle mého názoru postačující omezit toto rozhodování pouze na posouzení seznamu aktiv a pasiv dědictví, nevyžaduje dokazování, při kterém je nutné zvláštní komunikace a zacházení s osobou, která není plně svéprávná. V případě, že seznam aktiv mnohonásobně převyšuje pasiva pozůstalosti, je obligatorně nařízen soupis pozůstalosti a aktiva jsou snadno zpeněžitelná, nevidím důvod pro prodlužování pozůstalostního řízení přezkoumáním záležitosti opatrovníčským soudem. Domnívám se, že v takto jednoznačných případech by bylo v zájmu rychlosti a hospodárnosti, tedy zejména v zájmu dědiců vhodnější, aby dohodu přezkoumával pouze pozůstalostní soud, respektive soudní komisař, který má k rozhodnutí všechny potřebné informace a kompetence.

Zákonnému dědici po uplatnění vypořádání náleží právo vůči jiným zákonným dědicům na zvětšení dědického podílu v přiměřeném rozsahu z důvodu, že pečoval o zůstavitele nebo jinak udržoval či rozšiřoval zůstavitelův majetek, anebo plnil vyživovací povinnost (nikoliv z postavení pozůstalého manžela), a to vše bez odměny.⁹² Jak však L. Drápal uvádí, toto právo svoje uplatnění nalezne až v případech rozdělení pozůstalosti soudem nebo třetí osobou. A to z důvodu, že jinak se toto pozměnění dědických podílů projeví již na základě zůstavitelovy poslední vůle nebo samotné dohody mezi dědici.⁹³

5.4. Rozdělení pozůstalosti

⁹⁰ Pokud soud dohodu schválí, projeví se to tím, že vydá usnesení o potvrzení nabytí dědictví více dědici. Schválení dohody uvede v odůvodnění usnesení. Pouze v případě, že by soud dohodu neschválil, vydá o tom usnesení. Viz DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 551.

⁹¹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 536.

⁹² § 1693 odst. 3 o. z.

⁹³ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 565.

Více možností oproti potvrzení dědictví pouze jedinému dědici nastává v případě, kdy se potvrzuje dědictví několika dědicům. „*Může dojít buď k rozdělení pozůstalosti a k potvrzení nabytí dědictví více dědici podle rozdělení pozůstalosti nebo k potvrzení nabytí dědictví více dědici podle dědických podílů. K rozdělení pozůstalosti mezi více dědiců může dojít podle nařízení zůstavitele nebo podle určení třetí osoby, kterou tím zůstavitel pověřil, nebo dohodou dědiců anebo rozhodnutím soudu.*“⁹⁴

K potvrzení nabytí dědictví podle dědických podílů soudem dojde v případech, kdy dědici nemohou nebo nechtějí rozhodovat o rozdělení pozůstalosti. To nastává v případech, kdy se dědici na rozdělení pozůstalosti nemůžou dohodnout (a nebylo možné pozůstalost rozdělit soudem) nebo jim vyhovuje nabytí dědictví podle dědických podílů. Dále lze v případech, kdy zůstavitel výslovně stanovil, že si nepřeje, aby došlo k jinému rozdělení a také v případech, kdy zůstavitel nebo osoba, kterou zůstavitel k rozdělení pověřil závazně určili, že pozůstalost má být rozdělena stanoveným způsobem. V jiných než výše stanovených případech dojde k rozdělení pozůstalosti a potvrzení nabytí dědictví více dědici, tedy ke změně velikosti dědických podílů.⁹⁵

Rozdělením pozůstalosti je zpravidla rozhodováno o přechodu vlastnických práv, ale může jít i o zřizování věcných břemen, zástavních práv nebo jiných věcných práv k věcem cizím, které mohou být ku prospěchu ostatním věcem nebo dědicům pozůstalosti.⁹⁶

Dochází tak k vypořádání mezi dědici, tedy může dojít k vyrovnání poměrů mezi spoludědici, například když jeden z dědiců uhradil pohřebné nebo spravoval pozůstalost a za to mu náleží odměna a náhrada nákladů. Dále také může být provedeno započtení na dědický podíl a započtení odkazů, ty však pokud se na tom dědici shodnou, jinak pouze pokud tak přikázal zůstavitel nebo jsou-li splněny podmínky pro započtení soudem dle § 1664, respektive § 1692 o. z.⁹⁷

Při rozdělení pozůstalosti nemusí nutně jít pouze o rozdělení aktiv pozůstalosti, ale v případě, že tak není zakázáno zůstavitelem, mají dědici právo si mezi sebou rozdělit i dluhy a jejich výši. Od 1.1.2014 již s tímto jednáním není třeba souhlasu věřitele, avšak rozdělení dluhů dědici nemá právní závaznost vůči právům věřitele k vymáhání svých pohledávek, jemuž dědici odpovídají společně a nerozdílně. Tomuto tématu se však více věnuji v kapitole 6.3 této diplomové práce. K rozdělení dluhů v případech rozdělení pozůstalosti soudem nedochází,

⁹⁴ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 549.

⁹⁵ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 275.

⁹⁶ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 561.

⁹⁷ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 558.

jelikož § 1700 o. z. upravující rozdělení dluhů soudem upravuje pouze přidělování aktiv pozůstalosti. Nicméně ohledně rozdělení dluhů určením třetí osoby neapanuje shoda.⁹⁸

Je-li dědicovi při rozdělení pozůstalosti přidělena vadná věc, čímž mu byl zkrácen podíl na pozůstalosti, má dědic vůči ostatním dědicům právo na náhradu. Vadami jsou myšleny vady faktické i právní. „*Za vadu by mělo být považováno vše, co snižuje využitelnost věci*“ Tedy případy, kdy přidělená věc není v množství, jakosti nebo provedení, v jakém by být měla. Právní vadou může být například následné uplatňování práva k věci jinou oprávněnou osobou mající za následek, že dědic o věc přijde. Nedojde-li ohledně náhrady za vadnou věc k dohodě mezi dědici, bude náhrada dědici, který zdědil vadnou věc, poskytnuta v poměru nabytých dědických podílů (případně poměru cen aktiv rozdělené pozůstalosti) v penězích nebo majetku.⁹⁹

5.4.1. Rozdělení pozůstalosti podle nařízení zůstavitele

Rozdělení pozůstalosti podle nařízení zůstavitele upravuje § 1694 a § 1695 o. z. Pořízením pro případ smrti může zůstavitel rozhodnout komu případně jaká část z jeho majetku. Dědici mají dle § 1964 odst. 1 o. z. možnost dohodnutí se na odlišném rozdělení pozůstalosti pouze v případě, že to zůstavitel výslovně připustí. Pokud však dle § 1964 odst. 2 o. z. zůstavitel výslovně nepřikáže, že daná věc má být rozdělena tak, jak určil, že daná věc má být ve spoluvlastnictví dědiců nebo že dědic může přijmout jen toho, co mu bylo přiděleno, může být za určitých okolností bráno, že zůstavitelův projev vůle má toliko povahu přání bez právní závaznosti. Nabízí se nám tedy poměrně velká míra právní nejistoty, v jakém případě lze uplatnit dohodu dědiců o rozdělení majetku a v jakém případě bude rozdělení majetku stanovené zůstavitelem závazné. Toto klade velké nároky na výklad zůstavitelovy pravé vůle vyjádřené v pořízení pro případ smrti, ke kterému nám může pomoci § 1494 odst. 2 o. z., když říká, že slova uvedená v závěti mohou být brána i ve smyslu, ve kterém byla používána samotným zůstavitelem.¹⁰⁰

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že při psaní závěti by na toto mělo být myšleno a dědicům by se mělo ve snaze předejít možné pozdější sporné výklady výslovně zakázat jiné dělení pozůstalosti nebo by jim naopak mělo být výslovně jiné dělení povoleno. Když je

⁹⁸ KITTEL, David In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1737 se přiklání k možnosti třetí osoby při rozdělení pozůstalosti určit i dluhy dědiců. Oproti tomu ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 559-560 se spíše kloní k názoru, že třetí osoba mezi dědice rozděluje toliko majetek (aktiva) zůstavitele. Osobně si myslím, že i tady bychom měli vycházet z definice pozůstalosti (§ 1475 odst. 2 o. z.), kdy pozůstalost tvoří celé jmění, tedy majetek i dluhy zůstavitele. Pokud se tedy v § 1697 o. z. hovoří o pověření třetí osoby zůstavitelem k rozdělení pozůstalosti, měla by třetí osoba mít právo rozdělit jak aktiva, tak i pasiva pozůstalosti.

⁹⁹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 560.

¹⁰⁰ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 303-304.

jednoznačné, že od rozdělení pozůstalosti zůstavitelem se není možno odchýlit, nemá dědic jinou možnost nežli dědit způsobem, který stanovil zůstavitel či dědictví odmítnout.¹⁰¹

Jako příkaz k rozdělení pozůstalosti nejde považovat případy, kdy zůstavitel rozdělí dědicům pouze jednotlivé věci, ale zároveň nenařídí, aby byla pozůstalost podle jeho vůle rozdělena či s ní bylo jinak naloženo podle § 1694 odst. 2 o. z. Příkaz k rozdělení pozůstalosti se rovněž neprosadí v případech, kdy zůstavitel výslovně nařídí, jak má být pozůstalost rozdělena a současně výslovně připustí, aby dědici mohli uplatnit dohodu o rozdělení pozůstalosti.¹⁰²

V případě, kdy zůstavitel stanoví stejný podíl na pozůstalosti nebo její části více dědicům a některý z dědiců nedědí, bude podle judikatury Nejvyššího soudu takto uvolněný dědický podíl přirůstat k podílům ostatních dědiců. Uvolněný podíl tak nepřipadne dědicům ze zákona.¹⁰³

Pokud zůstavitel nepořídí o celém svém majetku, mají dědici možnost dohodnout se podle svých představ o části majetku o kterém zůstavitel nepořídil.¹⁰⁴

5.4.2. Rozdělení pozůstalosti podle určení třetí osoby

Zůstavitel má možnost nerozdělit pozůstalost již v pořízení pro případ smrti, ale pouze určit osobu, která bude oprávněná k rozdělení jeho pozůstalosti tak, jak by tomu byl oprávněn zůstavitel sám. Je-li zůstavitelem pověřena třetí osoba, bude jí v pozůstalostním řízení soudem stanovena lhůta nejméně dvou měsíců k podání návrhu na rozdělení pozůstalosti. Soud k navrženému rozdělení nepřihlédne, pokud bude s ohledem na cenu rozdělovaného majetku pozůstalosti rozdělení nespravedlivé nebo bude návrh na rozdělení podán po lhůtě.¹⁰⁵ To však neznamená, že by majetek musel být rozdělen přesně v poměru podle dědických podílů stanovených zůstavitelem, musí tomu však být přiměřeně. Třetí osobou je typicky někdo blízký zůstaviteli, to proto, že má potřebné informace k rozdělení pozůstalosti a důvěru zůstavitele, ale nejedná se o nikoho z dědiců. Osoba může být pověřena i pouze rozdělením části pozůstalosti.¹⁰⁶

¹⁰¹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 542.

¹⁰² DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 561.

¹⁰³ Pouze přidělení určité věci více dědicům ze závěti neznamená pevné určení jejich podílu na přidělené věci. Velikost tohoto podílu může být ovlivněna přirůstáním uvolněného dědického podílu. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1843/2016. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/31C864E34A0B53DBC1258159003075F0?op=OpenDocument&Highlight=0,

¹⁰⁴ § 1695 odst. 1 o. z.

¹⁰⁵ § 1697 odst 1 o. z.

¹⁰⁶ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 276-277.

Třetí osoba má v řízení postavení jako vykonavatel závěti, je tedy účastníkem řízení a je třeba jí doručit usnesení o potvrzení nabytí dědictví.¹⁰⁷

5.4.3. Rozdělení pozůstalosti schválením dohody dědiců

Rozdělení pozůstalosti schválením dohody dědiců je upraveno v § 1695 a násl. o. z. Stejně tak jako dohoda dědiců o výši dědických podílů i dohoda o rozdělení pozůstalosti musí být schválena pozůstalostním soudem.¹⁰⁸ „Dohodu o vypořádání dědictví může soud schválit jen v tom znění, v jakém byla uzavřena; je vyloučeno, aby rozhodl o schválení jen části dohody.“¹⁰⁹ Rovněž dohoda dědiců o pozůstalostním majetku musí být podepsána všemi dědici, musí dojít k rozdělení celé pozůstalosti, dohoda nesmí být v rozporu se zákonem, dobrými mravy a vůlí zůstavitele (vyjádřené v závěti) nebo nesmí odporovat osobám pod zvláštní ochranou.¹¹⁰ Dohodu může uzavřít dědic ze zákona, závěti i dědické smlouvy a schválení dohody pozůstalostním soudem se řídí stejnými podmínkami platnými také pro dohodu o výši dědických podílů rozebíranými v bodě 5.3. této diplomové práce. „Dohoda o vypořádání dědictví, která byla schválena pravomocným usnesením soudu, nemůže být rozhodnutím soudu určena neplatnou, nemůže být soudem ani zrušena postupem podle ustanovení § 99 odst. 3 o. s. ř.“¹¹¹

Dědici ze zákona mohou uzavřít jakoukoli dohodu o rozdělení pozůstalosti. Avšak dědici ze závěti mohou rozdělit pozůstalost pouze jestliže zůstavitel nepořídil o některé části pozůstalosti, zůstavitel nepřikázal, jak má být pozůstalost rozdělena nebo rozdělení podle nařízení zůstavitele není možné, anebo zůstavitel sice pozůstalost rozděлил, ale povolil i jiné rozdělení. Dědici ze závěti si mohou pozůstalost rozdělit i v případech, kdy zůstavitel nepřikázal, jak má být pozůstalost rozdělena, ale stanovil jim pouze procentuálně nebo zlomkem, jak velká část komu připadne. Případy, kdy rozdělení podle zůstavitelovy vůle není možné, by se měly vykládat restriktivně, zejména s ohledem na § 1494 odst. 2, který klade důraz na co možná největší vyhovění vůle zůstavitele. Nemožnost rozdělení podle zůstavitelovy vůle by se tedy

¹⁰⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 554. Tento názor však nesdílí DRÁPAL, Ljubomír, který říká, že tato třetí osoba není účastníkem řízení o pozůstalosti In: DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 562.

¹⁰⁸ Pokud soud dohodu schválí, projeví se to tím, že vydá usnesení o potvrzení nabytí dědictví více dědici. Schválení dohody uvede v odůvodnění usnesení. Pouze v případě, že by soud dohodu neschválil, vydá o tom usnesení. Viz DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 564.

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. 21 Cdo 1762/2008. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/2EA80F9B44AFB8F4C1257A4E006582CA?openDocument&Highlight=0,

¹¹⁰ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 548.

¹¹¹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 550. Zakládající se na rozhodnutí Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 21 Cdo 305/2008. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/BF40CCAE00286A2AC1257A4E00656837?openDocument&Highlight=0,

měla projevit v případě objektivní nemožnosti, nikoli v případě nemožnosti subjektivního charakteru.¹¹²

5.4.4. Rozdělení pozůstalosti na žádost všech dědiců

Rozdělení pozůstalosti na žádost všech dědiců podle § 1697 odst. 2 a § 1700 o. z. provede soud. Soud provede rozdělení pozůstalosti nedojde-li k dohodě dědiců o rozdělení pozůstalosti, a to i přesto, že dohodu dědici ze zákona uzavřít mohli. V případě dědiců ze závěti takoví nebyli omezeni vůlí zůstavitele obsažené v zůstavitelově pořízení pro případ smrti. O toto rozdělení musejí požádat všichni dědici a mezi dědici nesmí být žádného sporného majetku.¹¹³

Soud dbá na ochranu zájmu osob pod zvláštní ochranou. K samotnému rozdělení dojde tak, že soud vypracuje výkaz. Výkazem může být seznam pozůstalostního majetku vyhotovený správcem pozůstalosti a potvrzený všemi dědici, prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku nebo seznam aktiv a pasiv. Případný majetek, který se v průběhu řízení o pozůstalosti zpeněžil, je ve výkazu nahrazen částkou vyjádřenou v penězích, ostatní majetek je ve výkazu oceněn obvyklou cenou. Následně soud rozdělí aktiva „*tak, že na podíl každého z dědiců vyjádřený v penězích (dle cen uvedených ve výkazu) přidělí svým usnesením jednotlivé předměty podle ceny uvedené ve výkazu.*“¹¹⁴

Je zřejmé, že ve většině případů není možné dosáhnout rovného rozdělení věci z pozůstalosti odpovídající svojí hodnotou dědicům podílům jednotlivých dědiců. Rovnost lze zařídit tak, že se dědicům, jimž byl přidělen majetek ve větší hodnotě, než která odpovídá jejich dědicovému podílu, může určit právo na náhradu (pohledávka), které bude mezi nimi tuto nerovnost vyvažovat. Splatnost pohledávky může být standartně stanovena do 3 dnů od právní moci rozhodnutí o dědictví, může být i delší, a dokonce může být stanovena i dle § 160 o. s. ř. ve splátkách.¹¹⁵

Soud přidělí dědicům věci z pozůstalosti pouze pokud s tím oni souhlasí, pokud by nesouhlasili, není možné je nutit přijmout vlastnictví k předmětu. Zpravidla pokud nikdo nebude o danou věc jevit zájem, přidělí soud věc do spoluvlastnictví více dědicům. K posuzování samotného přidělení věci soudem lze přistupovat optikou zrušení spoluvlastnictví přikázáním věci za náhradu. Jsou zde dány subjektivní a objektivní předpoklady. Subjektivními předpoklady jsou: zdali dědic chce věc a zdali může případně další dědice vyplatit a do kdy. Objektivním předpokladem nabytí dědictví je schopnost účelného využití dané věci a velikost vzniklého

¹¹² ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 549-550.

¹¹³ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 561.

¹¹⁴ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 280-281.

¹¹⁵ KITTEL, David In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1738.

spoluvlastnického podílu.¹¹⁶ Nutnost přihlédnutí k účelnému využití věci a k velikosti spoluvlastnického podílu byla v obč. zák. explicitně zmíněna. Nynější právní úprava v o. z. toto již neupravuje, avšak i přes to judikatura Nejvyššího soudu stále zdůrazňuje důležitost přihlédnutí k těmto aspektům.¹¹⁷ K těmto předpokladům bych doplnil i další kritérium zmiňované judikaturou Nejvyššího soudu. Jedná se o historické rodinné majetkové vazby spoluvlastníka na společnou věc, v perspektivě pozůstalostního řízení bych toto spatřoval jako ekonomicko-vztahovou vazbu dědice na rozdělovanou věc, kdy by mohlo při rozdělení dojít k přerušení historické rodinné vazby na rozdělovaný majetek.¹¹⁸

S ohledem na právní úpravu rozdělení pozůstalosti soudem se Česká republika přiklonila spíše k právním úpravám platným v Polsku nebo Francii, kde stát zasahuje do nabývání dědictví spíše méně. S tím je však nutné brát v potaz riziko možných budoucích sporů kvůli spletitým spoluvlastnickým vztahům, které mohou při rozdělení dědictví nastat, zejména v případech, kdy je dědicem plně nespovědná osoba nebo osoba nezletilá.¹¹⁹

¹¹⁶ SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej op. cit., s. 307-308.

¹¹⁷ TOMEŠOVÁ, Jana. Příkazání věci při vypořádání spoluvlastnictví dle nové judikatury Nejvyššího soudu [online] In: Právní prostor. Praha, 2017, [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/prikazani-veci-pri-vyporadani-spoluvlastnictvi-dle-nove-judikatury-nejvyssiho-soudu>. Zejména se těmto aspektům zrušení spoluvlastnictví věnují tyto dvě rozhodnutí nejvyššího soudu: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1450/2015. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/E9FC8C3A8555385EC1257EBC00461947?openDocument&Highlight=0, a Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 22 Cdo 4178/2015. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/88B881C1B13C7456C1257FBA0019F887?openDocument&Highlight=0,

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4930/2010. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/D353B85F64DCA26DC1257A4E0065080C?openDocument&Highlight=0,

¹¹⁹ Důvodová zpráva k o. z. – konsolidovaná verze: § 1700: [online]. In: Praha, 2012, s. 425 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

6. Dluhy postihující dědice

6.1. Přechod dluhů na dědice

Podle zásady univerzální sukcese přecházejí na dědice všechna práva a povinnosti zůstavitele, tedy jak aktiva, tak i pasiva. Nelze přijmout pouze aktiva a pasiva pozůstalosti odmítnout. Dědictví lze buďto přijmout jako celek nebo odmítnout, a to v souladu se zásadou „*Semel heres, semper heres*“ jednou provždy.¹²⁰ Princip, který vyplývá z § 1702 o. z., dále přechod pozůstalosti na dědice konkretizuje, když stanoví, že: „...*odmítnutí dědictví platí obecně a nelze z jednoho titulu napadlé dědictví odmítnout a z druhého jej přijmout.*“¹²¹ Výjimku jak z pozůstalosti něčeho nabýt, ale přesto jí odmítnout, lze spatřovat u nepominutelných dědiců. Ti jsou oprávněni dědictví odmítnout s výhradou povinného dílu, jsou však z tohoto důvodu považováni pouze za věřitele zůstavitele a náleží jim toliko právo na peněžní částku odpovídající hodnotě jejich nepominutelného podílu, nikoliv právo na podíl z pozůstalosti.¹²²

Pojem pasiva pozůstalosti je upřesněn v § 171 odst. 2 z. ř. s. Toto ustanovení stanoví, že kromě dluhů zůstavitele, „*kteřé měl v době smrti*“, jsou jako pasiva pozůstalosti brány „*i dluhy, kteřé mají původ v právních skutečnostech, z nichž by měl plnit zůstavitel, kdyby mu v tom nezabránila jeho smrt*“ a „*náklady pohřbu, náklady některých osob na zaopatření a další dluhy, kteřé vznikly po smrti zůstavitele, o nichž zákon stanoví, že je hradí dědici zůstavitele nebo že se hradí z pozůstalosti, popřípadě že jsou pasivem pozůstalosti.*“ První citovanou skupinou dluhů se myslí i dluhy, které byly za života zůstavitele uznány či vůči němu uplatněny u orgánu veřejné moci dle § 1475 odst. 2 o. z. Bez tohoto ustanovení by dluhy smrti zůstavitele zanikly, protože jsou vázány pouze na jeho osobu. Druhá skupina se dotýká dluhů – svojí povahou nedoplatků, které typicky vznikají z periodicky se opakujících ex post vyúčtováních, např. za služby (plyn, elektřina, voda) nebo daňové přiznání. Za třetí citovanou skupinou zákonodárce považuje kromě nákladů souvisejících s pohřbením zůstavitele dle § 114 o. z. a práv některých osob na zaopatření dle § 1665 a násl. o. z. také náklady na soupis pozůstalosti dle § 1686 odst. 1 o. z. a náhradu nákladů v souvislosti se splněním odkazů dle § 1630 odst. 1 o. z.¹²³

¹²⁰ Gaius I.S. de Cas. Dig. 28.5.89. Digesta seu Pandectae [online], [cit. 2021-11-4]. Dostupné z: <http://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest28.shtml>

¹²¹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 579.

¹²² MUZIKÁŘ, Martin In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1740.

¹²³ MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016. ISBN 9788075021229. s. 323-324.

Není bez zajímavosti dodat k předchozímu odstavci, že pokuty uložené ve správním řízení jsou svojí povahou dluhem, který zaniká smrtí zůstavitele, jelikož je vázán na jeho osobu.¹²⁴

„Smrt dlužníka nemá zásadně sama o sobě žádný vliv na věřitelovo právní postavení. V případech, že dědici odpovídají za zůstavitelovy dluhy, nedochází smrtí zůstavitele ke stavení nebo přerušení běhu promlčecí doby, smrt zůstavitele nemá vliv na prodlení dlužníka, které nastane, nebyl-li dluh dlužníka řádně a včas splněn, a se smrtí zůstavitele zákon nespojuje ani jinou, byť jen dočasnou (do pravomocného skončení dědického řízení) nevymahatelnost věřitelovy pohledávky. Ten, kdo odpovídá za zůstavitelovy dluhy, je „přebírá“ ve stavu, v jakém byly v době smrti zůstavitele, a pro právní postavení věřitele je samo o sobě nerozhodné, zda je povinen pohledávku uspokojit jako dlužník zůstavitel nebo ten, kdo odpovídá za zůstavitelovy dluhy.“¹²⁵

Věřitelé zůstavitele mají díky ustanovení § 643 o. z. ke svým pohledávkám garanci šesti měsíční promlčecí lhůty od právní moci potvrzení nabytí dědictví s tím, že k promlčení nemůže dojít v průběhu pozůstalostního řízení.¹²⁶

6.2. Práva věřitelů před potvrzením dědictví

Věřitelé mohou své pohledávky proti zůstaviteli uplatňovat v průběhu dědického řízení pouze proti tomu, kdo spravuje pozůstalost. Pohledávky mohou být uspokojeny pouze z majetku patřícího do pozůstalosti.¹²⁷ Osoba vykonávající správu pozůstalosti může být správce pozůstalosti povolaný zůstavitelem nebo vykonavatel závěti.¹²⁸ Dědicům vzniká povinnost uhradit dluhy až dnem následujícím po dni nabytí právní moci usnesení o dědictví. Jelikož však zpravidla osobou spravující pozůstalost jsou samotní dědici a je pro ně výhodné dluhy co nejdříve splatit, aby předešli např. nárůstu dluhu o úroky z prodlení, uhradí dědici pohledávky mnohdy již za pozůstalostního řízení ze svého majetku.¹²⁹

Jelikož správce pozůstalosti povolaný zůstavitelem či vykonavatel závěti zpravidla nebudou mít přehled o všech dluzích zůstavitele, je vhodné v takovém případě podat návrh na konvokaci věřitelů. To však samozřejmě pouze v případě, že je dáno důvodné podezření, že

¹²⁴ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 8. 2005, sp. zn. 18 Co 22/2005. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/JudikaturaVKS/judikatura_vks.nsf/WebSearch/1223BC6779017149C1257A920066D320?openDocument

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4942/2010. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/BBDFC8B0C07EED34C1257A4E00655D9F?openDocument&Highlight=0,null,

¹²⁶ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 565.

¹²⁷ § 1703 o. z.

¹²⁸ § 1677 odst. 1 o. z.

¹²⁹ MUZIKÁŘ, Martin In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1741.

zůstavitel vůbec nějaké signifikantnější dluhy zanechal, jinak to považuji za nadbytečné. Konvokaci věřitelů se věnuji níže v kapitole 6.8.

6.3. Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele

Příchodem nové úpravy v občanském zákoníku se výrazně zlepšilo postavení věřitelů, jelikož odpovědnost dědiců za dluhy je solidární. Avšak odpovídající ochrana je poskytnuta i dědicům samotným, kterým nemůže být upřeno právo na uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti.¹³⁰

Za účinnosti předchozí právní úpravy se přechod dluhů na dědice řídil podle § 470 a § 471 obč. zák. Dědic odpovídal za dluhy pouze do výše ceny nabytého dědictví a mezi dědici se neuplatňovala solidární odpovědnost za dluhy. To znamenalo, že se věřitelé v předluženém dědictví uspokojili na právních nástupcích pouze částečně, a to do výše aktiv v pozůstalosti. Podle nové právní úpravy odpovídají dědici solidárně za dluhy zůstavitele v neomezené výši, ve výše uvedeném případě by to znamenalo, že by dědici museli hradit všechna pasiva, která se za zůstavitelem vyskytnou, současně by ale věřitelé mohli získat jim dosud nezaplacené pohledávky v plné výši. Neomezené ručení za dluhy zůstavitele lze omezit uplatněním institutu výhrady soupisu majetku.¹³¹

Dědici si mezi sebou mohou dohodou libovolně upravit odpovědnost za dluhy plynoucí z pozůstalosti.¹³² Dohoda, pokud není uskutečněna i s věřiteli, má však účinky pouze mezi dědici.¹³³ Tudíž věřitel může díky solidárnímu ručení dědiců za dluhy požadovat celé plnění nebo jakoukoliv jeho část od jakéhokoliv dědice, od všech dědiců nebo ku příkladu pouze od jednoho z dědiců. Věřitel se tedy ani při uzavření dohody dědiců o úpravě odpovědnosti za dluhy z pozůstalosti nemusí starat o to, kdo z dědiců mu bude dluh po zůstaviteli plnit. Aby nedošlo k nespravedlnosti v případě, kdy budou muset plnit pouze někteří z dědiců, mají dědici mezi sebou právo na regres. Toto právo lze dělit na právo na tzv. preventivní a následný regres. Preventivní regres nastává, když za dědicem přijde věřitel a požaduje úhradu v ceně převyšující dědicův podíl na pozůstalosti. V takovém případě by měl dědic informovat ostatní dědice, aby u věřitele vznesli námitky a sami splnili dluh ve výši jím náležející podle jejich dědického podílu. Pokud se výše zmíněné nestane, uplatní se právo na tzv. následný regres. Věřitelem žádaný dědic

¹³⁰ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 584.

¹³¹ BREJLOVÁ, Kateřina. Nové postavení věřitele v dědickém řízení a změna v odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele. Ad Notam, 2014, č. 1, s. 12-18

¹³² Takto uzavřená dohoda nemusí být předmětem dohody o pozůstalosti. Může jít dokonce i pouze o dohodu konkludentní. Viz ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 592.

¹³³ Jedná se o projev dispozitivní právní úpravy. Ti věřitelé, se kterými dohoda není uzavřená nejsou dohodou vázáni.

splatí plnění ve výši žádané věřitelem a to, co platil nad výši svého dědického podílu, má dědic právo jako následný regres požadovat po ostatních dědicích.¹³⁴

Na právní postavení dědiců se použijí ustanovení § 1872 a násl. o. z., jelikož jde o případ dlužníků s povinností plnit tzv. „*jeden za všechny a všichni za jednoho*“. Je tedy přímo nutností pozůstalostního soudu, aby upozornil a poučil dědice o tom, že dohoda o rozdělení dluhů není účinná vůči všem. Zdá se mi vhodné při případné úpravě odpovědnosti dědiců za dluhy vždy upravit také postup vyrovnání v případě, když bude k plnění věřitelem vyzván dědic, který podle dohody dědiců neměl odpovídat za dluhy.

6.3.1. Právní účinky neuplatnění výhrady soupisu

Pokud dědic neuplatní výhradu soupisu, ručí za dluhy zůstavitele v plné výši.¹³⁵ Je-li takovýchto dědiců více, bude jejich ručení společné a nerozdílné.¹³⁶ Stejně účinky nastávají i nevyvratitelnou právní domněnkou podle § 1676 odst 1 o. z. či § 176 odst. 2 z. ř. s. Rovněž tyto účinky nastávají, pokud dědic výhradu soupisu sice uplatnil, ale její účinky se od počátku zrušily např. kvůli tomu, že zatajil majetek v rozsahu nikoli nepodstatném nebo se ujal bez oprávnění plné správy majetku. Je-li proveden soupis majetku dle § 1685 neznámá to samo o sobě, že dědicova odpovědnost za dluhy bude omezena. Pro omezení dědicovy odpovědnosti (neplyne-li u dané osoby uplatnění soupisu pozůstalosti přímo ze zákona) je třeba uplatnit soupis pozůstalosti u každého dědice nezávisle na sobě řádně a včas, písemně či ústně do protokolu. To znamená, že odpovědnost jednotlivých dědiců za dluhy je na sobě nezávislá, může se tedy stát, že někteří budou odpovídat pouze do výše nabytého podílu na pozůstalosti a někteří celým svým majetkem. Ze zákona svědčí výhrada soupisu osobám pod zvláštní ochranou.¹³⁷

Dědic je odpovědný za splnění odkazů bez omezení v případě, že výhradu soupisu pozůstalosti neuplatnil. Odkazy se plní z čisté hodnoty pozůstalosti, nicméně až po splnění dluhů zůstavitele.¹³⁸

6.3.2. Právní účinky výhrady soupisu

Uplatněním výhrady soupisu hradí dědic dluhy zůstavitele pouze do výše ceny nabytého dědictví. Stejně tak tomu je, pokud soud nařídí soupis pozůstalosti v zájmu osoby pod zvláštní

¹³⁴ MUZIKÁŘ, Martin In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1744-1745.

¹³⁵ A to i ze svého majetku.

¹³⁶ § 1704 o. z.

¹³⁷ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 587-588.

¹³⁸ ŠVESTKA, Jirí, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 585.

ochranou.¹³⁹ Cenou nabytého dědictví se rozumí obvyklá cena aktiv náležejících do pozůstalosti. Je důležité poznamenat, že obvyklá cena stanovená v pozůstalostním řízení není závazná pro věřitele zůstavitele. Ti si poté mohou u soudu v žalobě o zaplacení své pohledávky nárokovat i vyšší obvyklou cenu. V případě, že prokážou, že obvyklá cena aktiv byla v době smrti zůstavitele vyšší nežli cena, kterou byla aktiva oceněna v pozůstalostním řízení (a to i např. díky nově najevo vyšlému majetku), bude odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele o tuto prokázanou částku vyšší. Obvyklá cena se stanoví nabídkou a poptávkou v daném místě a čase. Jde o cenu, za kterou by daná věc mohla být prodána při obvyklých okolnostech a v době smrti zůstavitele. Ke stanovení obvyklé ceny může dojít soud ze společného prohlášení dědiců nebo z ocenění osoby spravující pozůstalost. V případech, které si to vyžadují, může soud stanovit i soudního znalce a vycházet ze znaleckého posudku.¹⁴⁰ Správnost stanovení obvyklé ceny je skutkovou otázkou, nikoliv otázkou právní.¹⁴¹

Pokud dědic uplatňuje účinky výhrady soupisu, tak aby nezaplátil věřitelům více, než je povinen, nemůže libovolně některé věřitele uspokojit a věřitele, na které již nezbude neuspokojit. Dědic by měl postupovat podle zásad pro likvidaci pozůstalosti uvedených v § 273 z. ř. s. Pokud takto dědic postupovat nebude, bude povinen na případnou výzvu zkráceného věřitele dorovnat plnění i nad cenu jím nabytého dědictví, tak aby bylo v souladu s § 273 z. ř. s.¹⁴²

Dědici, kteří uplatnili výhradu soupisu jsou zavázáni k úhradě dluhů společně a nerozdílně stejně tak, jako když by výhradu soupisu neuplatnili. Avšak věřitel může po každém z dědiců požadovat úhradu dluhů pouze do výše odpovídající ceně jejich jednotlivých dědických podílů. Za jednotlivé dědické podíly se považují ty dědické podíly, které jsou uvedeny v potvrzení o nabytí dědictví, nikoliv např. zákonné dědické podíly.¹⁴³

Je-li v jednom řízení o pozůstalosti dědiců, kteří uplatnili i neuplatnili výhradu soupisu pozůstalosti, použije se na jednotlivé dědice rozdílná úprava odpovědnosti za dluhy.¹⁴⁴ Uplatnění výhrady soupisu má tedy nejen účinek snížení odpovědnosti dědice za dluhy pouze do výše ceny aktiv dědictví. Přináší ale také nespornou výhodu při samotném procesu získávání peněz

¹³⁹ Osobou pod zvláštní ochranou se myslí osoba dle § 1685 odst. 2 písm. a): 1) dědic, který není plně svéprávný, 2) dědic, který je neznámý či nepřítomný, 3) dědic, který je veřejně prospěšná právnická osoba nebo PO zřízená ve veřejném zájmu

¹⁴⁰ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 587.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 2007, sp. zn. 22 Cdo 3035/2006. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/9A976D42FB814804C1257A4E006565B5?openDocument&Highlight=0,

¹⁴² MUŽIKÁŘ, Martin In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1744.

¹⁴³ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 590.

¹⁴⁴ Dědici, kteří neuplatnili výhradu soupisu podléhají - § 1704 o. z., avšak dědici, kteří uplatnili výhradu soupisu podléhají § 1706 a § 1707 o. z.

věřitelem, když nemůže využít solidární odpovědnosti za dluhy a žádat po dědici více nežli dědic z pozůstalosti nabyt.

6.4. Dluhy a SJM

Do společného jmění manželů patří dluhy převzaté za trvání manželství.¹⁴⁵ Převzatým dluhem není pouze dluh převzatý dle § 1888 a násl. o. z., nýbrž každý dluh mající svůj původ v závazku, ze kterého musí dlužník plnit a věřitel má oprávnění na plnění vůči dlužníkovi (jak stanoví § 1721 o. z.). Dluh patřící do SJM musí být převzat oběma manžely. Avšak o dluh patřící do SJM se jedná i pokud jde o dluh převzatý pouze jedním z manželů a druhý z manželů k takovému dluhu dá souhlas nebo jde o dluh vzniklý v souvislosti s obstaráváním běžných záležitostí. O dluh spadající do SJM se jedná i v případě, když jde o dluh vzniklý z právního jednání týkajícího se společného jmění. Poslední skupinou dluhů spadajících do SJM jsou dluhy týkající se majetku ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů v menším rozsahu, než je zisk z tohoto majetku. Dluhy vzniklé jiným způsobem do SJM nepatří.¹⁴⁶

SJM může být smluvně modifikováno, avšak modifikace odpovědnosti za dluhy převzaté za trvání manželství je ovlivněna ustanovením § 719 odst. 2 o. z., které činí smlouvu o manželském majetkovém režimu neúčinnou vůči třetím osobám, pokud s ní nesouhlasili. Toto řeší ustanovení § 351 odst. 1 not. řád., které dává možnost nechat zapsat smlouvu o manželském majetkovém režimu do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu vedeném Notářskou komorou České republiky. Taková skutečnost má v tomto případě za následek, že pozůstalý manžel se bude moci vůči věřitelům dovolat smluvní úpravy SJM (tedy i odpovědnosti za dluhy). Avšak to pouze pokud byly smluvní úprava SJM i zápis do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu provedeny před vznikem právního vztahu (v tomto případě dluhu) s třetí osobou. Seznam listin o manželském majetkovém režimu má veřejnou povahu, tedy opis uložených listin lze vydat komukoliv na žádost bez toho, aniž by musel cokoliv zdůvodňovat či prokazovat.¹⁴⁷

Zákon hovoří v § 162 z. ř. s. pouze o vypořádání majetku, nikoliv o vypořádání dluhů. Na dlužích se podílí pozůstalý manžel z titulu SJM. Pozůstalý manžel má standartně dle § 742 odst. 1 písm. a) o. z. poloviční podíl z vypořádávaného jmění. Rovněž mezi dědici a pozůstalým manželem platí vzájemné právo na regresní postih podle podílů na pozůstalosti, které může být

¹⁴⁵ § 710 o. z.

¹⁴⁶ ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr op. cit., s. 283-284.

¹⁴⁷ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. Notářský řád: komentář. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-689-0. s. 214-215.

omezeno uplatněním výhrady soupisu pozůstalosti.¹⁴⁸ „Do pasiv dědictví přitom patří všechny dluhy zůstavitele bez zřetele na to, zda zůstavitel byl dlužníkem jediným či jedním ze solidárních (nerozlučných) spoludlužníků, tj. také všechny dluhy, které měl zůstavitel společně s pozůstalým manželem. Dluh (závazek), k jehož úhradě byl zůstavitel zavázán společně a nerozdílně s pozůstalým manželem (případně jiným dlužníkem), je třeba zahrnout do pasiv dědictví v plné výši; pohledávka zůstavitele (resp. dědiců) z regresního postihu vůči pozůstalému manželovi se zohlední při ocenění výše dluhu („polovinou“ jeho původní hodnoty). Výlučné dluhy zůstavitele patří do pasiv dědictví samozřejmě v plné výši.“¹⁴⁹ Je nutné zmínit, že i přesto, že je dluh ohodnocen v pasivech dědictví pouze jednou polovinou, ručí za celý dluh dědici společně s pozůstalým manželem solidárně. Věřitel může po komukoliv z výše uvedených požadovat i celé plnění. Toto nelze omezit dohodou mezi výše zmíněnými, případná dohoda je závazná pouze mezi dědici a pozůstalým manželem, právního postavení věřitele se nedotkne.¹⁵⁰

6.5. Dluhy a exekuce

Postavení dědice v exekuci je o poznání volnější než dědice v insolvenční řízení. Dědic v exekuci má totiž právo uzavřít dohodu o rozdělení pozůstalosti a dohodu o výši dědických podílů bez toho, aniž by potřeboval kohokoliv souhlas. Soudní exekutor se nemůže s odkazem na § 44a EŘ dovolat relativní neplatnosti soudem schválené dohody dědiců v pozůstalostním řízení. Dohodou o vypořádání dědictví, kterou by dědic mohl zkrátit věřitele, nedojde ani k porušení zákazu nakládání s majetkem ve smyslu § 41 EŘ. Avšak věřitel, který by se případným jednáním dědice cítil ohrožen na svém právu domoci se zaplacení pohledávky, může proti dědici v takovém případě podat odpůrčí žalobu a domáhat se tak relativní neúčinnosti jednání dlužníka podle § 589 a násl. o. z. Exekuce probíhající vůči zůstaviteli se jeho smrtí nezastavují. K zastavení exekucí může dojít až právní mocí usnesení o dědictví. Jestliže je pozůstalost předlužená, dojde k nařízení likvidace pozůstalosti, což má také za následek zastavení exekuce. V případě, že v pozůstalostním řízení bude dědiců, přechází povinnost z exekuce na ně.¹⁵¹

6.6. Dluhy a insolvence

6.6.1. Dluhy postihující zůstavitele v úpadku

¹⁴⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 570.

¹⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1107/2014. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/29BC3360031B0C78C1257E5300255F59?openDocument&Highlight=0,

¹⁵⁰ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 571.

¹⁵¹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 540, 572.

Pokud dlužník zemře při jakémkoliv ze způsobů řešení úpadku, uplatní se zásada, která znemožňuje v takovéto situaci zpeněžovat majetek zůstavitele, uspokojovat věřitele či jakkoli pokračovat v insolvenčním řízení. Místo dlužníka nastoupí dle § 310 InsZ dědici. Insolvenčnímu soudu nezbude nic jiného, než po předložení zprávy insolvenčního správce o dosavadním postupu o zprávě po posouzení rozhodnout (schválit) a konkurz zrušit. Nezaplacené části dluhů se poté řeší před pozůstalostním soudem v řízení o pozůstalosti nebo při likvidaci pozůstalosti.¹⁵²

6.6.2. Dluhy postihující dědice v úpadku

V případě, že osoba nechce dědit, pouze odmítne dědictví, otázkou je, jak je tomu, jestliže se dědic nachází v insolvenci? Vyplývá-li z okolností případu, že dědic bude v insolvenci, pozůstalostní soud posečká do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. U dědice v insolvenci je zapotřebí všechny jeho právní jednání ovlivňující výši jeho dědického podílu nebo povinného dílu schválit insolvenčním správcem. Jedná se ku příkladu o odmítnutí dědictví, neuplatnění práva na povinný díl, vzdání se dědického práva nebo nedovolání se neplatnosti závěti.¹⁵³

Dědic má po schválení oddlužení povinnost všechen majetek nabytý v dědictví odevzdat insolvenčnímu správci k zpeněžení, výtěžek z tohoto majetku bude použit na splacení mimořádných splátek nad rámec splátkového kalendáře.¹⁵⁴ Nedodržení takové povinnosti může mít za následek až zrušení schváleného oddlužení.¹⁵⁵

Na dědice (dlužníka v oddlužení) se vždy hledí jako na dědice, který uplatnil výhradu soupisu.¹⁵⁶ Díky uplatněné výhradě soupisu pozůstalosti se nemůže dlužník přijetím dědictví nikdy zadlužit více nežli z pozůstalosti zdědí aktiv.

Odmítnutí dědictví dlužníkem, které nebylo schváleno insolvenčním správcem, je neplatné. Taktéž je neplatná dohoda dlužníka o vypořádání dědictví, z které plyne, že dlužník nabude z pozůstalosti méně, nežli by byl jeho dědický podíl.¹⁵⁷ Insolvenční správce schválí odmítnutí dědictví, zejména jestliže by to dědici přineslo více pasiv nežli aktiv (předlužená

¹⁵² ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 572-573.

¹⁵³ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 573.

¹⁵⁴ § 412 odst. 1 písm b) InsZ

¹⁵⁵ K nedodržení povinnosti poctivého záměru dlužníkem se vyjadřuje Nejvyšší soud: „Povinnost dlužníka sledovat navrženým oddlužením ve smyslu § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona poctivý záměr trvá po celou dobu oddlužení... Vyjde-li po schválení oddlužení najevo, že dlužník navrženým oddlužením sledoval nepoctivý záměr, je to důvodem ke zrušení schváleného oddlužení podle § 418 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.“ Záleželo by však na míře závažnosti daného porušení zákona vzhledem k okolnostem případu. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSČR 45/2010. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/4A474217805687EFC1257B820047B5BC?openDocument&Highlight=0,

¹⁵⁶ § 412 odst. 3 InsZ

¹⁵⁷ § 412 odst. 3 InsZ

pozůstalost). V případě, že dědic odmítne dědictví, ale insolvenční správce s tím nebude souhlasit, nedochází automaticky k přijetí dědictví, jelikož k tomuto právnímu jednání chybí vůle dědice (dlužníka). K tomu, že dědic dědictví odmítl se nepřihlíží, jelikož nebyl dán souhlas insolvenčním správcem. Tato situace se tedy bere jako kdyby v úvahu přicházející dědic bez vyjádření nechal uplynout měsíční lhůtu dle § 1487 o. z. na vyjádření o odmítnutí dědictví. Následkem uplynutí lhůty je, že se dlužník stává dědicem, o čemž by pozůstalostní soud měl vydat usnesení.¹⁵⁸

Z výše uvedeného plyne, že dlužník v úpadku ve specifických případech nemá na výběr, zdali dědictví přijme nebo odmítne, jelikož jeho odmítnutí může mít vlivem insolvenčního správce následek přijetí dědictví.

Pohledávky musejí dle § 173 odst.1 InsZ věřitelé uplatnit v rámci insolvenčního řízení ve lhůtě k tomu stanovené v rozhodnutí o úpadku. V opačném případě přihlášky, které budou uplatněny po lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku, nebudou moci být soudy brány v potaz a v insolvenčním řízení nebudou uspokojeny. V praxi se nezdá, že smrtí zůstavitele přejdou dluhy na dědice v úpadku. Právní úprava nedává odpověď na otázku, jak mají postupovat věřitelé, kterým byla v dědickém řízení potvrzena jejich pohledávka vůči zůstaviteli, stane-li se tak až po uplynutí lhůty zmiňované výše.¹⁵⁹ Na toto nám dává odpověď judikatura. Podle judikatury se aktiva i pasiva dlužníkem nabytého dědictví „vtahují“ do insolvenčního řízení, to však pouze pokud nedojde k odloučení pozůstalosti: „...povaha odděleného jmění vylučuje jeho zahrnutí do majetkové podstaty dlužníka, proto se aktiva a pasiva tvořící odloučenou pozůstalost vypořádají zásadně mimo rámec insolvenčního řízení.“ Tedy „Nedošlo-li k odloučení pozůstalosti (§ 1709 o. z.) a je-li do soupisu majetkové podstaty (§ 205 IZ) zapsán majetek, který nabyt dlužník z dědictví, může věřitel pohledávky, která má původ v dluhu zůstavitele, k jehož zaplacení je nyní povinen dlužník, uplatnit toto své právo vůči dlužníkovi v insolvenčním řízení...“.¹⁶⁰ Soud k tomuto dodává, že pokud uplyne lhůta k podání přihlášky do insolvenčního řízení, po které dlužník nabude dědictví, „...není věřitel pohledávky, která má původ v dluhu zůstavitele, bez dalšího zbaven práva uplatnit ji též vůči dlužníkovi podáním

¹⁵⁸ MUZIKÁŘ, Martin. Dědic v úpadku a jeho postavení v dědickém a insolvenčním řízení. Ad Notam, 2020, č. 1, s. 14-23

¹⁵⁹ PAVELKA, Lukáš. Dluhy nabyté dědictvím a jejich uspokojení v rámci insolvenčního řízení. Právní rozhledy, 2018, č. 9, s. 332-334

¹⁶⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2017, sp. zn. 4 VSPH 671/2017. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/JudikaturaVKS/judikatura_vks.nsf/WebSearch/03B013C50856D477C125814C0079D520?openDocument

*přihlášky...“.*¹⁶¹ Dluhy tedy postihují dědice i v insolvenčním řízení, kde se však věřitelé nikdy nemohou domoci svých pohledávek ve výši přesahující aktiva pozůstalosti.

6.7. Odloučení pozůstalosti

Odloučení pozůstalosti je institut zajišťující ochranu věřitele zůstavitele v případech, kdy kvůli dědicovým vlastním dluhům je ohroženo dědicovo plnění za dluhy zůstavitele věřitelům zůstavitele. Jeho právní konstrukce vychází z úpravy § 812 OZO. Zajímavostí je právní názor, že v právní úpravě OZO nabývali dědici dědictví konstitutivním rozhodnutím soudu. Avšak dnes dědici nabývají dědictví již smrtí zůstavitele s tím, že je nutný následný zásah pozůstalostního soudu, který nabytí dědictví deklaratorně potvrdí. Proto odloučením pozůstalosti se pozůstalost rozhodnutím odděluje od jmění dědice zpětně a začne být spravována jako oddělené jmění.¹⁶² S tímto názorem však nesouhlasím, jelikož pouze dědické právo vzniká smrtí zůstavitele. Okamžikem nabytí práv a povinností z pozůstalosti je až pravomocné rozhodnutí o dědictví s tím, že účinnost je zpětná již „*ke dni vzniku dědického práva*“. V době rozhodnutí o odloučení pozůstalosti vzniklo dědicům tedy pouze dědické právo, pozůstalost nabudou až poté usnesením o dědictví, a to zpětně ke dni smrti zůstavitele. Nelze tedy říct, že rozhodnutí o odloučení pozůstalosti působí zpětně, jelikož v daném momentě dědicové ještě žádnou pozůstalost nenabývali.

Je-li dána obava z předlužení dědice, může věřitel navrhnout odloučení pozůstalosti.¹⁶³ Pozůstalost bude následně spravována jako oddělené jmění. Odloučení pozůstalosti najde uplatnění v případech, kdy je dědic již sám výrazně zadlužen a případné splnutí majetku z pozůstalosti s majetkem dědice by mělo za následek ztížené uspokojení z majetku pro věřitele zůstavitele, jelikož by se z majetku mohli začít uspokojovat již samotní věřitelé dědice. Odloučení pozůstalosti představuje faktické odloučení pozůstalosti od majetku dědice. Věřitel, který požádal o odloučení pozůstalosti, má právo se uspokojit z majetku nacházejícím se v odloučené pozůstalosti, avšak ztrácí právo na to se uspokojit z majetku dědice. I v případě, že dědic neuplatnil výhradu soupisu pozůstalosti, nemá věřitel právo se uspokojit z majetku dědice.¹⁶⁴

¹⁶¹ Tamtéž jako poznámka pod čarou č. 160.

¹⁶² KLEIN, Šimon In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1745.

¹⁶³ Zákonnodárce jednoznačně nestanoví, zdali k odloučení pozůstalosti bude oprávněn také opatrovník i nepominutelný dědic. ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 594 i KLEIN, Šimon In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1745 jsou názoru, že ano. Nicméně např. DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 595 je opačného názoru. Zákonnodárce měl zde na mysli pouze věřitele zůstavitele, tedy jelikož odkazovník a nepominutelný dědic jsou v postavení věřitele dědice, domnívám se, že nejsou oprávněni k podání návrhu na odloučení pozůstalosti.

¹⁶⁴ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 594.

Předpoklady pro odloučení pozůstalosti jsou podání návrhu věřitelem zůstavitele v průběhu řízení o pozůstalosti, ve kterém doloží obavu z předlužení dědice a svoji pohledávku vůči zůstaviteli. Tomuto návrhu soud vyhoví i po vydaném usnesení o dědictví, pokud byl návrh podán ještě před potvrzením nabytí dědictví soudem. Doložením dluhu vůči zůstaviteli se rozumí doložení informací soudu, ze kterých podle všeho vychází, že věřiteli vznikla (a dosud nebyla uhrazena) pohledávka vůči zůstaviteli. Za „osvědčenou obavu z předlužení dědice“ se pak má situace, kdy dědicova finanční situace je nepříznivá a vzniká možnost, že dědictví použije dědic k splacení jiných závazků nežli pasiv pozůstalosti. Nemusí tedy nutně jít pouze o situace, ve kterých je dědic zapsán v insolvenčním rejstříku nebo je na dědice např. již vedeno více exekucí, nicméně v takových případech je obava z předlužení dědice zcela jistě na místě.¹⁶⁵ Pouhé doložení špatné finanční situace samotného zůstavitele však nemá vliv na závěry o finanční situaci jeho dědiců.¹⁶⁶

V případě, kdy je více dědiců, ale pouze u jednoho z nich je osvědčená obava z předlužení dědice, by pozůstalostní soud neměl povolit odloučení pozůstalosti, jelikož dědici odpovídají solidárně za dluhy zůstavitele.¹⁶⁷ S tímto však mohu souhlasit pouze částečně, vidím tento případ poněkud složitěji. Zajisté tomu tak bude pokud „nepředlužení dědici“ neuplatní výhradu soupisu pozůstalosti. Pokud by ji však uplatnili, mohl by se věřitel zůstavitele na těchto dědicích hojit pouze do výše ceny jimi nabytého majetku, což by v případě, když by nesolventní dědic nesplnil svůj závazek, nemuselo být dostačující.

Samotné odloučení pozůstalosti je pak úzce spjato se závěrou pozůstalosti, jelikož pokud věřitel navrhne odloučení pozůstalosti a je-li toho třeba, pozůstalostní soud zajistí pozůstalost její závěrou. O návrhu věřitele na odloučení pozůstalosti rozhodne pozůstalostní soud usnesením, které se doručuje účastníkům (dědicům, navrhuujícímu věřiteli, příp. správci pozůstalosti či vykonavateli závěti) a proti kterému je možné odvolání (příp. dovolání). Odloučení pozůstalosti nebrání v potvrzení nabytí dědictví soudem a zpravidla zaniká uhrazením pohledávky věřiteli. K zániku odloučení pozůstalosti dojde tak, že věřitel se typicky uspokojí z výtěžku exekuce na majetek v odloučené pozůstalosti. Druhým způsobem je zaplacení dluhu věřiteli. Při zaplacení dluhu při řízení o pozůstalosti však musí osoba spravující pozůstalost dávat pozor na případné důsledky zaplacení dluhu vzniklé zvýhodněním některých věřitelů podle § 1713 o. z.¹⁶⁸

¹⁶⁵ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 595.

¹⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 21 Cdo 165/2017. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/89A9DF527B54E95CC1258278005254C1?op=Document&Highlight=0,

¹⁶⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 595.

¹⁶⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 598.

6.8. Vyhledání dluhů zůstavitele

Konvokace věřitelů je institut upravený v § 1711 a násl. o. z., má za účel nalezení všech pasiv pozůstalosti a věřitelů zůstavitele. Institut vychází již z úpravy § 813 OZO.¹⁶⁹ Od institutu odloučení pozůstalosti se liší tím, že jeho hlavním účelem je ochrana dědiců, nikoli věřitelů zůstavitele. Tato právní úprava také dědicům usnadňuje včasné a řádné uspokojení věřitele. Do doby skončení pozůstalostního řízení pak institut svolání věřitelů chrání dědice či osoby spravující pozůstalost před dluhy zůstavitele, jelikož ti nemusí uspokojovat věřitele. Zároveň chrání dědice, pokud se po skončení pozůstalostního řízení přihlásí věřitelé, kteří by museli být podle § 1713 o. z. přinejmenším částečně uspokojeni.¹⁷⁰

Konvokace věřitelů má smysl i v případě, kdy dědic uplatní výhradu soupisu majetku. Důvodem je, že dědic je sice odpovědný k úhradě dluhů pouze do výše ceny jím nabytého majetku, avšak je současně povinný podle § 1713 o. z. uspokojit věřitele poměrně, tak jako by tomu bylo při likvidaci pozůstalosti. Pokud by dědic neuspokojil všechny dědice poměrně a některého by zvýhodnil, bude odpovědný i nad rámec své původní odpovědnosti. Tedy bude odpovídat znevýhodněným věřitelům až do výše, do které by tito věřitelé dosáhli uspokojení při likvidaci pozůstalosti.¹⁷¹ Ve výše zmíněném tedy lze spatřovat značný průlom do ochrany dědicovy odpovědnosti za dluhy soupisem pozůstalosti. Tento průlom nastává v případech, kdy již dědic uhradil věřitelům výhradou soupisu omezenou částku, avšak neuspokojil dědice tak, jak by bývali byli uspokojeni byla-li by nařízena likvidace pozůstalosti, např. protože později vyjde najevo další věřitel zůstavitele. Správné uspokojení věřitelů současně klade zvýšené nároky na právní povědomí dědice, resp. poučení ze strany pozůstalostního soudu.

Je důležité zdůraznit, že vyhledání dluhů zůstavitele může využít pouze dědic, který uplatnil soupis pozůstalosti nebo ten, kdo spravuje pozůstalost.¹⁷² Dědic či správce pozůstalosti musí navrhnout svolání věřitelů v průběhu pozůstalostního řízení. Je-li návrh podán oprávněným navrhovatelem, soud návrhu vyhová. Pozůstalostní soud vydá usnesení o konvokaci, ve kterém stanoví lhůtu ne kratší než tři měsíce k přihlášení pohledávek.¹⁷³ Usnesení se doručí účastníkům řízení, je však vhodné ho doručit i známým věřitelům, ačkoliv nejsou účastníky řízení. Proti usnesení je přípustné odvolání (příp. dovolání), usnesení se vyvěsí na úřední desce soudu. V časovém období od doručení návrhu na konvokaci soudu do konce lhůty k přihlášení

¹⁶⁹ BALADOVÁ, Olga. Zamyšlení nad konvokací věřitelů. Ad Notam, 2018, č. 4, s. 16-18

¹⁷⁰ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 599.

¹⁷¹ KLEIN, Šimon In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. op. cit., s. 1746.

¹⁷² § 1711 o. z.

¹⁷³ § 174 z. ř. s.

pohledávek nepokračuje prodlení dlužníka, tzn. neplatí se úroky z prodlení ani nenastávají jiné negativní právní následky ze včas nesplněné povinnosti.¹⁷⁴

Při konvokaci věřitelů se věřitelé rozdělí na dvě skupiny a sice na věřitele s přednostním uspokojením (ti, kteří se včas přihlásili) a na věřitele, kteří se uspokojí pouze v případě, kdy pozůstalost nebude vyčerpána uhrazením ohlášených pohledávek (ti, kteří se přihlásili pozdě nebo nepřihlásili vůbec). Pokud věřitel prokáže, že dědic věděl o jeho pohledávce nebo je-li jeho pohledávka zajištěna zástavním nebo věcným právem, má právo na přednostní uspokojení, nehledě na to, zdali se věřitel přihlásil či ne. Dlužníkovi musí být známy všechny informace k tomu, aby mohl splnit svůj dluh. Zástavní či věcná práva musí být zapsána v příslušném veřejném seznamu nebo musí být jejich existence oznámena před svoláním věřitelů.¹⁷⁵

Samotné uspokojování věřitelů poté probíhá jako při likvidaci pozůstalosti – podle skupin. Pokud již nebude možné ve skupině plně uhradit všechny pohledávky, budou uspokojeny v dané skupině poměrně. Jelikož neprobíhá likvidace pozůstalosti, není možné zjistit přesnou výši, v jaké by věřitel dosáhl uspokojení při likvidaci pozůstalosti, o které pojednává § 1713 o. z. Touto hranicí je tedy myšlena obvyklá cena aktiv pozůstalosti.¹⁷⁶

Vzhledem k výše zmíněnému je třeba konvokaci věřitelů neopomíjet, její symbióza s výhradou soupisu poskytuje takřka absolutní ochranu dědicům, avšak pozůstalostní soud by se měl taktéž vyvarovat jejímu zbytečnému nadužívání, jelikož může znatelně prodloužit pozůstalostní řízení.

¹⁷⁴ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 600-601.

¹⁷⁵ DRÁPAL, Ljubomír In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. op. cit., s. 602.

¹⁷⁶ ŠVESTKA, Jirí, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. op. cit., s. 610.

Závěr

Cílem této práce bylo přiblížení problematiky právní úpravy přechodu pozůstalosti na dědice. Bez hlubší znalosti tématiky by se mohlo zdát, že se v případě přechodu pozůstalosti na dědice jedná pouze o jakési sběrné téma institutů týkajících se dědického práva, u kterých zákonodárce nevěděl, kam je zařadit. Zaměřením se na souhrn celé této právní úpravy lze vysledovat někdy výrazné souvislosti, jindy však pouze jejich náznaky. Nicméně jednotlivé instituty jsou mezi sebou provázány a navzájem se doplňují tak, že ve své celistvosti vytvářejí kompaktní obraz.

V počáteční části práce jsem se věnoval samotnému nabytí dědictví, jeho smyslu a předpokladům. Při nabytí dědictví nezřídka dojde ke sporům, o kterých jsem ve svém výkladu neopoměl pojednat. S přechodem pozůstalosti přecházejí i dluhy, které v dědickém řízení usměrňuje zejména výhrada soupisu pozůstalosti. Jelikož od smrti zůstavitele do pravomocného usnesení o dědictví zpravidla uplyne nějaký čas, věnoval jsem se i tomuto období, tedy správě pozůstalosti. Ve specifických případech musí před samotným potvrzením dědictví a rozdělení pozůstalosti dojít k závěře pozůstalosti, která omezuje nakládání s majetkem nacházejícím se v pozůstalosti. Závěrem moje práce přibližuje problematiku dluhů postihující dědice.

V předkládaném textu jsem podrobil analyzovanou právní úpravu kritickému pohledu a mnohdy rozvedl úvahy *de lege ferenda* tak, aby čtenář nebyl ochuzen o můj názor. V tomto směru se snažím vyjádřit eventuální návrhy na zlepšení současné právní úpravy, popřípadě předkládám k některým dílčím otázkám alternativní stanoviska.

V některých případech zmiňuji řešení, která vycházejí z působení praxe, názorů odborné veřejnosti či akademické obce. Je zřejmé, že praxe dědického řízení může velmi zdařile odrážet pohled na složitou právní úpravu a objasňovat aplikaci právních norem. Současná právní úprava je dnešnímu stavu vyhovující, i když některé dílčí změny zejména v oblasti výhrady soupisu pozůstalosti by byly žádoucí.

Seznam použitých zkratk

EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
JednŘ	Vyhláška č. 37/1992 Sb. - Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
MatrZ	Zákon č. 301/2000 Sb. - Zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů
not. řád.	Zákon České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
o. s. ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
o. z.	Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
obč. zák.	Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník
OZO	Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský
PO	právnícká osoba
SJM	společné jmění manželů
ÚSP AV ČR	Ústav státu a práva Akademie věd České republiky
z. ř. s.	Zákon č. 292/2013 Sb., Zákon o zvláštních řízeních soudních

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- Ad Notam: notářský časopis. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 1995, č. 3., s. 65a.
- BALADOVÁ, Olga. Zamyšlení nad konvokací věřitelů. Ad Notam, 2018, č. 4, s. 16-18
- BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. Notářský řád: komentář. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-689-0.
- BREJLOVÁ, Kateřina. Nové postavení věřitele v dědickém řízení a změna v odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele. Ad Notam, 2014, č. 1, s. 12-18.
- FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. Občanský zákoník IV. Dědické právo (§1475-1720): komentář. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-570-1.
- HORÁK, Ondřej. Příprava novely dědického práva. Ad Notam, 2020, č. 1.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. Dědické právo podle nového občanského zákoníku: praktická příručka. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-097-0.
- MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016. ISBN 9788075021229.
- MUZIKÁŘ, Martin. Dědic v úpadku a jeho postavení v dědickém a insolvenčním řízení. Ad Notam, 2020, č. 1, s. 14-23.
- NÝVLTOVÁ, Markéta. Opět k výhradě soupisu, aneb další nuance institutu. Ad Notam, 2021, č. 1.
- NÝVLTOVÁ, Markéta. Výhrada soupisu pozůstalosti v praxi. Ad Notam, 2018, č. 3.
- PAVELKA, Lukáš. Dluhy nabyté dědictvím a jejich uspokojení v rámci insolvenčního řízení. Právní rozhledy, 2018, č. 9, s. 332-334.
- PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-747-7.
- SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. Dědické právo v praxi. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3.
- ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr. Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-345-2.
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník: komentář. Svazek IV. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-412-8.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- TOMEŠOVÁ, Jana. Příkazání věci při vypořádání spoluvlastnictví dle nové judikatury Nejvyššího soudu [online] In: Právní prostor. Praha, 2017, [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/prikazani-veci-pri-vyporadani-spoluvlastnictvi-dle-nove-judikatury-nejvyssiho-soudu>
- Gaius I.S. de Cas. Dig. 28.5.89. Digesta seu Pandectae [online], [cit. 2021-11-4]. Dostupné z: <http://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest28.shtml>

3. Seznam použitých právních předpisů

- Císařský patent č. 208/1854, Zákon o soudním řízení v nesporných právních věcech, ve znění změn a doplňků platném ke dni 1. ledna 1925.
- Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský.
- Instrukce Ministerstva spravedlnosti č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.
- Vyhláška č. 37/1992 Sb. - Vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.
- Zákon č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 292/2013 Sb., Zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 301/2000 Sb., Zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

4. Seznam použité judikatury

- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 11. 2018, sp. zn. 21 Cdo 1572/2018. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/5D2F235C52DFB46DC125838A0021EEAE?openDocument&Highlight=0,
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1704/2011. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/D33A5BC54C6DDC52C1257A4E00678A1D?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 122/2016. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/2DFDE4244CD2CCE1C12580D70041971F?openDocument&Highlight=0,null,
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1085/2010. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/0AEE2C3307D43765C1257A4E00694E4D?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 21 Cdo 312/2004. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/47CC400660445A6FC1257A4E006542F6?openDocument&Highlight=0,

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 21 Cdo 3604/2017. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/EF484F6435BAD3E4C12582FA0047851C?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 24 Co 249/94
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. 33 Cdo 2399/2015. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/CED93D88DA688DACC125819F001B2D4F?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 29 Cdo 865/2009. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/6D291D0165D05899C1257A4E00679EEB?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1843/2016. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/31C864E34A0B53DBC1258159003075F0?openDocument&Highlight=0,
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. 21 Cdo 1762/2008. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/2EA80F9B44AFB8F4C1257A4E006582CA?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 21 Cdo 305/2008. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/BF40CCAE00286A2AC1257A4E00656837?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4930/2010. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/D353B85F64DCA26DC1257A4E0065080C?openDocument&Highlight=0,
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1450/2015. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/E9FC8C3A8555385EC1257EBC00461947?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 22 Cdo 4178/2015. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/88B881C1B13C7456C1257FBA0019F887?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2953/2004. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/72970FCCF00F0C13C1257A4E006AAE3A?openDocument&Highlight=0,
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2016, sp. zn. 21 Cdo 692/2016. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/CB41A3C3DC12859EC1258081001FD4BA?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2017, sp. zn. 4 VSPH 671/2017. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/JudikaturaVKS/judikatura_vks.nsf/WebSearch/03B013C50856D477C125814C0079D520?openDocument
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 NSČR 45/2010. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/4A474217805687EFC1257B820047B5BC?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 8. 2005, sp. zn. 18 Co 22/2005. Dostupné také z

https://www.nsoud.cz/JudikaturaVKS/judikatura_vks.nsf/WebSearch/1223BC6779017149C1257A920066D320?openDocument

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1107/2014. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/29BC33360031B0C78C1257E5300255F59?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 2007, sp. zn. 22 Cdo 3035/2006. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/9A976D42FB814804C1257A4E006565B5?openDocument&Highlight=0,
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 21 Cdo 165/2017. Dostupné také z https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/89A9DF527B54E95CC1258278005254C1?openDocument&Highlight=0,

5. Seznam ostatních zdrojů

- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník – konsolidovaná verze: [online]. In: Praha, 2012. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Abstrakt

Přechod pozůstalosti na dědice

Diplomová práce se zabývá současnou právní úpravou přechodu pozůstalosti na dědice. Je členěna na šest částí, které jsou dále děleny na kapitoly a podkapitoly. V první části se práce věnuje problematice nabytí dědictví, a to zejména principu univerzální sukcese, předpokladům nabytí dědictví a sporům o dědické právo. Druhá část pojednává o výhradě soupisu pozůstalosti, jeho účelu a rozsahu, stejně tak jako o jeho nařízení a nahrazení a jeho hrazení. Ve třetí části se zabývá správou pozůstalosti, jejím účelem a rozsahem. Dále v této části také referuje o osobách, které vykonávají správu pozůstalosti, jejich právech a povinnostech. Čtvrtá část této práce je vyhrazena závěre pozůstalosti, jejímu účelu a předpokladům nařízení závěry pozůstalosti. Práce pokračuje analýzou právní úpravy potvrzení a rozdělení pozůstalosti. V této části se práce věnuje předpokladům potvrzení nabytí dědictví, ale zejména jednotlivým způsobům rozdělení pozůstalosti. Poslední (šestá) část zabývající se dluhy postihující dědice svým rozsahem ukazuje, že jde o důležité a významné téma. Rozebírá přechod dluhů na dědice, práva věřitelů před potvrzením dědictví a odpovědnost dědice za dluhy zůstavitele. Dále také analyzuje problematiku dluhů v případech SJM, exekuce a insolvence. Poslední kapitoly řeší přechod dluhů ve vztahu k odloučení pozůstalosti a svolání věřitelů.

Práce předkládá analýzu právní úpravy přechodu pozůstalosti na dědice, zabývá se některými specifickými problematikami probíraných institutů a snaží se předkládat jejich kritické zhodnocení a úvahy de lege ferenda. Dává možnost pochopení projednávaných otázek dědického práva v kontextu, a to i osobám, které se s dědickým právem zatím setkali pouze okrajově. V práci se potvrdilo, že zdánlivě sběrné téma různých institutů je mezi sebou provázanější a ucelenější, nežli se může na první pohled zdát.

Klíčová slova:

přechod pozůstalosti na dědice, dědické právo, nabytí dědictví, pozůstalost

Abstract

Devolution of the decedent's estate to an heir

The thesis deals with the current legal regulation of the devolution of the decedent's estate to an heir. It is divided into six parts, which are further divided into chapters and subchapters. In the first part, the thesis deals with the issue of the acquisition of inheritance, in particular the principle of universal succession, the prerequisites for the acquisition of inheritance and disputes over succession right. The second part deals with the reservation as to estate inventory, its purpose and scope, as well as its order and replacement and its payment. The third part deals with the administration of the decedent's estate, its purpose and scope. It also deals with the persons who administer the decedent's estate and their rights and obligations. The fourth part of this thesis is devoted to the closure of the decedent's estate, its purpose and the prerequisites for the closure of the decedent's estate. Furthermore, the thesis continues with an analysis of the legal regulation of the confirmation and division of the decedent's estate. In this part, the thesis examines the prerequisites for the confirmation of the acquisition of inheritance, but in particular to the different ways of division of the estate. The last (sixth) part dealing with debts affecting heirs shows by its scope that this is an important and significant topic. It analyses the devolution of debts to the heirs, the rights of creditors before the confirmation of the succession and the liability of the heir for the debts of the decedent. It also analyses the issue of debts in cases of community property, private enforcement and insolvency. The last chapters deal with the devolution of debts in relation to the separation of the decedent's estate and the convocation of creditors.

The thesis presents an analysis of the legal regulation of the devolution of the decedent's estate to an heir, deals with some specific issues of the discussed institutes and tries to present their critical evaluation and *de lege ferenda* considerations. It provides an opportunity to understand the issues discussed in the context of succession right, even for persons who have encountered succession right only marginally. Last but not least, it confirms the fact that the seemingly cumulative topic of the various institutes is more interrelated and coherent than it may seem at first sight.

Klíčová slova:

devolution of the decedent's estate to an heir, succession right, acquisition of inheritance, estate